

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər
Kredit borcu
az olanların
diqqətinə!
Ölkədən
ÇIXIŞA...
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 3-5 may 2025-ci il Şənbə № 76 (8686) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Brüssel yenə ayağına "atəş" açdı -
Azərbaycana qarşı yeni qərəz

Al-nin baş diplomati
İrəvana gəder-getməz
Bakı ilə əlaqələrə
zərbə vurdu

yazısı səh.9-da

Moskvadan İrəvana hədə -
O anlaşmanı pozsanız...

yazısı səh.6-da

Erməni vəhşiliyinin açıq səma
altındaki sübutları

yazısı səh.10-da

Rusiya və Ukrayna üçün
kritik gün çatdı

yazısı səh.12-da

Azərbaycanda süni
intellekt inqilabı başlayır

yazısı səh.3-da

Erməni revanşist
Putinə müraciət etdi -
Bakıya qarşı demarş

yazısı səh.6-da

Distant təhsillə bağlı yenilik:
16 il gecikmiş standart

yazısı səh.13-da

Mədət Quliyevin yerinə
bu şəxs seçildi

yazısı səh.2-da

Gah artan, gah azalan
valyuta ehtiyatımız - Şərh

yazısı səh.14-da

Ölkəyə kiber hücum
Rusiyadan olub

yazısı səh.7-da

"Premiumbank"dan
yarım milyon birjaya
qoyulubmuş - Cinayət işi

yazısı səh.5-da

KREML XOCALI CANILƏRİNİ BARIŞDIRIR... TƏHLÜKƏLİ PLANA BAKIDAN REAKSIYA

Moskvanın revanşistləri vahid cəbhədə
birləşdirmək və "X" günü hədəfi;
"müharibə partiyası" iqtidara qayıdır?

yazısı səh.8-da

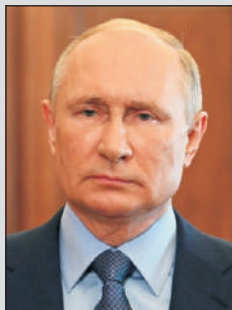
SOS! Bu içkilər məktəblərə də ayaq açıb - Xəbərdarlıq

Gənclər arasında qəfil ölümlərin artmasının bir
səbəbi də enerji içkiləri ola bilər; əhali bu
məhsullardan uzaq olmağa çağırıldı yazısı səh.11-da

Yusif Bağırzadə:
"Separatçılığı
Paşinyan iqtidarı
bilərəkdən
körükləyir"

yazısı səh.4-da

Putin ilk dəfə
evini göstərdi -
Niyə III
Aleksandrın
portreti?

yazısı səh.9-da

QurbanYetirmişli

Ölkənin baş
seysmoloqundan
yeni zəlzələ
açıqlaması

yazısı səh.15-da

Nazirlər Kabineti tələbə qəbulu qaydalarında dəyişiklik etdi

Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 8 fevral tarixli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrinə tələbə qəbulu Qaydaları”nda dəyişikliklər edilib.

Musavat.com xəbər verir ki, dəyişikliklə, “İxtisas qrupları və ixtisaslar” yeni redaksiyada verilib.

Qərara əsasən, filologiya ixtisasının xarici dil və xarici ölkə ədəbiyyatı ilə bağlı olan ixtisaslaşmalarına, habelə tərcümə ixtisasının ixtisaslaşmalarına qəbul olmaq istəyən bakalavrlar ixtisaslaşma dilini xarici dil kimi seçə bilməzlər.

Eyni zamanda, regionşünaslıq ixtisasının Amerika, ABŞ, Kanada, Böyük Britaniya üzrə ixtisaslaşmalarına qəbul olmaq istəyən bakalavrlar xarici dil kimi yalnız ingilis dilini, Almaniya üzrə ixtisaslaşmasına qəbul olmaq istəyən bakalavrlar yalnız alman dilini, Fransa üzrə ixtisaslaşmasına qəbul olmaq istəyən bakalavrlar isə yalnız fransız dilini seçməlidirlər.

AFFA “Neftçi”nin iki üzvünü sərt cəzalandırdı

AFFA İntizam Komitəsi Yüksək Liqa təmsilçisi “Neftçi” İK-in futbolçusu Emil Həsənzadə və Namiq Məmmədkərimov 4 oyunluq diskvalifikasiya edib. AFFA-nın rəsmi saytı xəbər verir ki, buna səbəb hər iki idmançının Yüksək Liqanın 16-cı turunda evdə “Şuşa” ilə oyunda təcavüzkar davranış etməsidir. Həsənzadə və Məmmədkərimov matçın 34-cü dəqiqədə birbaşa qırmızı vərəqə meydan qovulub.

20 aptekdə nöqsanlar aşkarlandı

Səhiyyə Nazirliyi Analitik Ekspertiza Mərkəzi tərəfindən 2025-ci ilin aprel ayı ərzində, Bakı şəhəri üzrə 13, respublikanın digər şəhər və rayonlarında isə 45 aptek olmaqla, ümumilikdə 58 aptek təftiş olunub. Bu barədə Teleqraf-a mərkəzdən məlumat verilib. Bildirilib ki, onlardan 56 planlı, bir plandankənar və bir yoxlamadan kənar təftiş həyata keçirilib. “Yoxlamalar zamanı 20 aptekdə nöqsanlar aşkarlanıb. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xəttə Məcəlləsinin 210.1, 215.4, 221.10, 452.1 və 452.3 maddələri üzrə protokollar tərtib edilib”, - qeyd olunub.

Mədat Quliyevin yerinə bu şəxs seçildi

Azərbaycan Velosiped Federasiyasının (AVF) rəhbərliyinə seçki keçirilib. “Silk Way” Şirkətlər Qrupunun prezidenti Zaur Axundov Azərbaycan Velosiped Federasiyasının prezidenti seçilib. Sahib Ələkbərov I vitse-prezident, Robert Eyyubov və Fikrət Hüseynov vitse-prezidentlər, Rəşad Gülmaliyev, Emin Mustafayev, Albert Pitermsma isə İcraiyyə Komitəsinin üzvləri seçiliblər. Zaur Axundov çıxış edərək göstərilən etimada görə təşəkkür edib, bu idman növünün inkişafı üçün öləndən gələni edəcəyini söyləyib.

Sumqayıtda faciə: sürücü öldü

Sumqayıtda külək hasarı aşırıb, ölən var. APA xəbər verir ki, hadisə şəhərin Hacı Zeynalabdin qəsəbəsi ərazisində qeydə alınıb. Güclü külək hasarı 1980-ci il təvəllüdlü Natiq Haqverdiyevə məxsus “KamAZ” markalı maşının üzərinə aşırıb. Sürücü aldığı xəsarətlərdən hadisə yerində ölüb. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Bu ay əfv gözlənilir

Bu il Prezident yanında Əfv Məsələləri Komissiyasının ümumilikdə 6 iclası keçirilib. 6 iclasda ümumilikdə 700-dən çox müraciətə baxılıb. Modern.az-a açıqlamasında Prezident yanında Əfv Məsələləri Komissiyasının üzvü Əliməmməd Nuriyev bildirib ki, iclaslar davam edəcək:

“Əfv Komissiyasının iclasları davam edir. İclaslarımız yenə də olacaq. Daxil olan müraciətlərə baxılmasına davam ediləcək. Komissiya sədri tərəfindən iclasla-

rın başa çatması ilə bağlı qərar qəbul ediləndən sonra bütün rəylər cənab Prezidentə təqdim ediləcək.

Bundan sonra cənab Prezident tərəfindən sənəd

qəbul olunacaq. Çünki məlum olduğu kimi, əfv sərəncamının imzalanması Prezidentin müstəsna səlahiyyətində olan məsələdir. Komissiya yalnız məsələnin texniki tərəfləri ilə bağlı işləri görür”.

Qeyd edək ki, Əfv sərəncamının may ayında imzalanması gözlənilir. Dəqiq tarix hələlik məlum deyil.

Güclü külək, leysan... - Bu günün havası

Bakıda və Abşeron yarımadasında mayın 3-də hava şəraitinin dəyişən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin axşam bəzi yerlərdə yağış yağacağı gözlənilir.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən Musavat.com-a verilən məlumata görə, mayın 3-dən 4-nə keçən gecə isə yarımada bəzi yerlərində qısamüddətli leysan xarakterli olacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var.

Mülayim şimal-qərb küləyi gündüz aralıq güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 12-15° isti, gündüz 17-22° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 760 mm civə sütunu təşkil edəcək. Nisbi rütubət gecə 70-80 %, gündüz 55-65 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə aralıq yağintılı olacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli intensiv olacağı, dolu düşəcəyi, yüksək dağlıq ərazilərdə sulu qara keçəcəyi ehtimalı var. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Qərb küləyi bəzi yerlərdə aralıq güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 9-13° isti, gündüz 19-24° isti, dağlarda gecə 2-7° isti, gündüz 7-12° isti olacaq.

1 ayda 33 əcnəbi dövlət sərhədini pozub

Dövlət Sərhəd Xidməti tərəfindən 2025-ci ilin aprel ayı ərzində dövlət sərhədinin etibarlı mühafizəsinin təmin edilməsi, qaçaqmalçılıq, qeyri-qanunlu miqrasiya, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə tədbirləri davam etdirilib.

Bu barədə DSX-dən məlumat verilib. Bildirilib ki, ötən ay ərzində dövlət sərhədini pozduqlarına görə 55 nəfər saxlanılıb. Onların 12-si Azərbaycan, 21-i Pakistan, 3-ü İran, 5-i Əfqanıstan, 2-si Türkiyə, 2-si Çin, 2-si Banqladeş, 1-i Özbəkistan, 1-i Konqo Respublikası, 1-i Konqo Demokratik Respublikası, 1-i Əlcəzair, 1-i Nepal, 1-i Böyük Britaniya, 1-i Mərakeş, 1-i Şri-Lanka vətəndaşı olub.

İran İslam Respublikasından 2 (iki) pilotsuz uçuş aparatı vasitəsilə narkotik vasitələrin dövlət sərhədindən keçirilməsinin qarşısı alınıb, sərhəd naryadına qarşı odlu silahdan istifadə edən 2 (iki) nəfər sərhəd pozucusu zərərsizləşdirilib, qanunsuz miqrasiya ilə mübarizə tədbirləri nəticəsində saxtalaşdırılmış tarix möhürü və pasportla, özgeşinə məxsus sənədlə dövlət sərhədini keçməyə cəhd göstərən 22 nəfər saxlanılıb. Sərhəd rejim qaydalarını pozduqlarına görə 804 nəfər saxlanılaraq barələrində müvafiq tədbirlər görüldü.

Cinayətkarlığa qarşı mübarizə tədbirləri nəticəsində hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən axtarıbda olan 311 nəfər saxlanılaraq aidiyyəti orqanlara təhvil verilmiş, ölkədən çıxışı qadağan edilmiş 507 nəfərin ölkəni tərk etməsinin, girişi qadağan olunan 21 nəfərin isə ölkəyə daxil olmasının qarşısı alınıb.

Narkotik vasitələrin qeyri-qanuni dövriyyəsinə qarşı mübarizə tədbirləri nəticəsində 228 kiloqram 925 qram narkotik vasitə, 14965 ədəd narkotik tərkibli güclü təsiredici vasitə hesab edilən həb aşkarlanaraq dövriyyədən çıxarılıb.

Qaçaqmalçılıq fəaliyyətinə qarşı mübarizə tədbirləri nəticəsində ümumi dəyəri 4 milyon 793 min 692 manat olan qaçaqmal, o cümlədən dron, patron, dərman vasitələri, spirtli içki və bütün məmulatları aşkar olunaraq götürülüb. Dövlət sərhədlərimizin etibarlı mühafizəsinin təşkili istiqamətində tədbirlər davam etdirilir.

Tramp 8 mayı Qələbə günü elan etdi

ABŞ prezidenti Donald Tramp 11 noyabr və 8 may tarixlərini I və II Dünya müharibələrində Qələbə Günü elan edib. Musavat.com xəbər verir ki, o, bu barədə məlumatı özünə məxsus Truth Social hesabında paylaşdı. Tramp yazdı: “Mən 8 May tarixini İkinci Dünya müharibəsində Qələbə Günü və 11 Noyabrı I Dünya müharibəsində Qələbə Günü elan edirəm”.

Gəncədə gənc dərmandan zəhərlənib

Gəncə şəhərində dərmandan zəhərlənmə hadisəsi baş verib. APA-nın yerli bürosunun məlumatına görə, hadisə şəhər ərazisində qeydə alınıb. Belə ki, 2002-ci il təvəllüdlü H. Məmmədli zəhərlənmə diaqnozu ilə xəstəxanaya yerləşdirilib. Onun vəziyyətinin orta-ağır olduğu bildirilir. Gənc oğlanın hansı səbəbdən dərmandan zəhərləndiyi hələlik məlum deyil. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Qadın sürücü qəza törətdi: ölən var

Bakıda qadın sürücü qəza törədib. Oxu.az xəbər verir ki, hadisə paytaxtın Yasamal rayonu ərazisində baş verib. Bakı şəhər sakini Sevinc Qələndər qızı Həsənova idarə etdiyi “Nissan Note” markalı avtomobillə hərəkətdə olarkən paytaxtın M. Müşfiq və N. Nərimanov küçələrinin kəsişməsindəki piyada zolağı ilə hərəkətdə olan piyada, 1953-cü il təvəllüdlü Abdulla Ağarza oğlu Həsənovu vurub. Piyada xəstəxanaya çatdırılsa da, aldığı xəsarətlərdən orada ölüb. Faktla bağlı cinayət işi başlanıb.

Hamamda yıxılan 33 yaşlı kişi öldü

Bakı sakini olan 33 yaşlı kişi bədbəxt hadisə zamanı ölüb. Teleqraf-ın əldə etdiyi xəbəre görə, hadisə mayın 1-də, saat 10 radələrində Xətai rayonu 6-cı Dairəvi küçəsində yerləşən mənzildə qeydə alınıb. 1992-ci il təvəllüdlü Nicat Muxtarlı yaşadığı evin hamam otağında sarıxəş vəziyyətdə yıxılaraq baş nahiyəsindən ağır xəsarət alıb. O, hadisə yerində ölüb. Faktla bağlı araşdırmalar aparılır.

Mayın 2-də Bakıdakı "Fairmont Bakı" hotelinin Nizami Gəncəvi zalında Medianın İnkişafı Agentliyinin təşkilatçılığı ilə "İctimai proseslər media müstəvisində" mövzusunda 2-ci Forum işə başlayıb.

Tədbirin əsas məqsədi medianın maarifləndirici funksiyasının və ictimai rəyin formalaşdırılmasında proaktiv rolunun artırılması, həssas məlumatların cəmiyyətə düzgün və məsuliyyətli şəkildə ötürülməsi, media subyektləri ilə dövlət qurumları və digər tərəflər arasında əlaqə və koordinasiyanın təkmilləşdirilməsidir.

Musavat.com xəbər verir ki, Forumun açılış mərasimi saat 10:00-da keçirilib. Təd-

Bakıda mühüm Forum: "İctimai proseslər media müstəvisində"

Medianın İnkişafı Agentliyinin təşkilatçılığı ilə keçirilən tədbirdə vacib məsələlər qaldırıldı

birin rəsmi hissəsində media nümayəndələri, dövlət rəsmiləri, ekspertlər və qeyri-hökumət təşkilatlarının təmsilçiləri iştirak ediblər. Müzakirələr zamanı medianın cəmiyyət üzərindəki təsiri, informasiya təhlükəsizliyi, ictimai-siyasi proseslərin obyektiv və balanslı şəkildə işıqlandırılması məsələləri əsas diqqət mərkəzində olub.

"Azərbaycan mediası özünün təməl funksiyalarını yalnız ölkə müstəqillik əldə etdikdən sonra yerinə yetirməyə başlamış və mövcud tarixi şəraitdə müstəqil media təsisatlarının əsası qoyulub". Medianın İnkişafı Agentliyinin İcraçı direktoru Əhməd İsmayilov "İctimai proseslər media müstəvisində" mövzusunda 2-ci Forumun açılış nitqində bunu deyib. O qeyd edib ki, bu baxımdan Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən Azərbaycanda senzuranın ləğv edil-

məsi plüralizmin genişlənməsinə, jurnalistikanın inkişafına yeni nəfəs verib, əlverişli şərait yaradıb.

Agentliyin rəhbəri vurğulayıb ki, cəmiyyətin sosial si-fərişi kimi meydana çıxan "İctimai proseslər media müstəvisində" platformasını yaratmaqda Medianın İnkişafı Agentliyinin məqsədi informasiyanın peşəkar formada hazırlanıb ötürülməsinə məsuliyyət daşıyan media subyektləri ilə informasiyanın mötəbər mənbəyi funksiyasını yerinə yetirən dövlət orqanları arasında sağlam münasibətlərin qurulmasına dəstək olmaqdır. Eyni zamanda, ictimai məzmunlu jurnalistika kontentinin hazırlanmasında peşəkarlıq səviyyəsinə daha da artırmaq da bura daxildir.

Ə.İsmayilov xatırladıb ki, bu il zəngin və şərəfli inkişaf yolu keçmiş Azərbaycan milli mətbuatı bu il özünün 150 illik yubileyini qeyd edir: "1875-ci ildə maarifçi və publisist Hə-

sən bəy Zərdabi tərəfindən nəşr olunmağa başlayan "Əkinçi" qəzeti iki ilə yaxın fəaliyyəti dövründə mütləq fikrli ziyalıları öz ətrafında birləşdirmiş, elm, maarif, mədəniyyət, incəsənət və kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı məqalələr dərc etmiş, xalqın mədəni tərəqqisi uğrunda mübarizə aparmışdır".

İcraçı direktor deyib ki, maarifçilik xüsusiyyətləri ilə seçilən "Əkinçi" qəzeti milli mətbuatın müasirləşmə, məfkürə saflığı, ümummilli məqsədlərin təbliği, ədəbi dilin zənginləşməsi, hadisələrin obyektiv işıqlandırılması kimi təməl yaradıcılıq prinsiplərini təcəssüm etdirən məktəb səviyyəsinə yüksəlib.

O bildirib ki, eyni zamanda, informasiya mühitimizə kənar müdaxilələrə vaxtında və layiqli cavab verərək dezinformasiya axınının zərərli təsirlərinin azaldılmasında maarifçilik fəaliyyətini davam etdirir: "Öz növbəsində, son

illərdə media və kommunikasiya fəaliyyətinin müasir formada təşkil edilməsinin nəticəsidir ki, ölkəmizə qarşı qarayaxma kampaniyaları aparan tərəflərin həqiqi niyyətləri yerli mediada operativ formada ifşa olunur, cəmiyyətdə neqativ xəbər axınına qarşı dayanıqlı təbii müqavimət - informasiya immuniteti gücləndirilir. Yeri gəlmişkən, həmişə hər bir mətbuat qurumunu, ilk növbədə, obyektiv və qərəzsiz olmağa səsləyən Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın vurğuladığı kimi, mətbuat öz xalqının və dövlətinin maraqlarını hər şeydən üstün tutmalıdır və cəmiyyətdə mərhəmət, ədalət prinsiplərini təbliğ etməlidir".

Azərbaycanda süni intellekt inqilabı başlayır

"Süperkompüter Mərkəzi - yüksək hesablama gücünə malik GPU çiplərindən istifadə edilən, böyük həcmli məlumatların emalı və süni intellekt modellərinin icrası üçün istifadə olunan texnoloji infrastrukturudur. Hazırda Azərbaycanda süni intellekt ekosisteminin gücləndirmək məqsədilə iki Superkompüter Mərkəzi qurulur. Bu mərkəzlər həm dövlət sektorunun, həm də startap və innovativ biznesin süni intellekt layihələrinə texnoloji dəstək məqsədilə yaradılır".

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan İnternet Forumunun prezidenti Osman Gündüz bildirib. Onun sözlərinə görə, birinci mərkəz İqtisadiyyat Nazirliyinin dəstəyi ilə CASPEL şirkəti tərəfindən inşa olunur və yalnız dövlət qurumlarının, elmi tədqiqat qurumların süni intellekt layihələri üçün nəzərdə tutulub:

"Artıq bütün dövlət qurumlarına bununla bağlı müraciətlər göndərilib. Layihənin əsas icra tərəfi İqtisadiyyat Nazirliyinin İKT Departamentidir. Bu mərkəzə 20 milyon manat büdcə ayrılıb, Dell texnologiyası üzərində qurulur və NVIDIA H200 GPU-lar ilə təchiz olunur.

Təşkilatçılar layihənin ən çətin mərhələlərdən biri olan, ABŞ-dan NVIDIA-nın GPU çiplərinin lisenziyasının əldə olunmasını da artıq tamamlayıblar. Hazırda xidmətlərin dizaynı və tarifləri üzərində işlər gedir. Yaxın günlərdə açılış nəzərdə tutulub".

O. Gündüz bildirir ki, ikinci mərkəz isə AzınTelecom tərəfindən qurulur və bu yaxınlarda 7 milyon manatlıq tenderin nəticəsində işlərə start verilib:

"Tender başa çatıb, lakin 2-ci Superkompüter Mərkəzini quracaq şirkəti AzınTelecom hələlik elan etməyib. Bu mərkəzin Lenovo texnologiyası üzərində qurulması gözlənilir və NVIDIA H200 GPU çipləri ilə təchiz ediləcək. Hələlik ən çətin mərhələnin, NVIDIA çipləri üçün ABŞ-dan lisenziyanın əldə olunması haqqında məlumatlar verilməyib.

Bu mərkəzdə əsas istifadəçi qismində Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi nəzdində fəaliyyət göstərən AI Lab, həmçinin startaplar, innovasiya ekosisteminin iştirakçıları və biznes strukturları nəzərdə tutulub.

Xatırladıram ki, Süni İntellekt Akademiyası da AI Lab tərəfindən yaradılır. AzınTelecom-un Superkompüter Mərkəzinin tarifləri də hələ müəyyənləşdirilməyib, lakin bu məsələ ötən gün İRIA-da keçirilən görüşdə xüsusi müzakirə mövzusu olub və bununla bağlı təkliflərimizi təqdim etmişik.

Qeyd edim ki, bu yaxınlarda Prezident tərəfindən təsdiqlənən süni intellekt Strategiyasında infrastrukturun inkişafı üçün belə superkompüter mərkəzinin yaradılması nəzərdə tutulmuşdu.

Strategiyanın qəbulundan dərhal sonra cavabdeh qurumlar tərəfindən real işlərin görülməsi diqqət cəlb edəndür və təqdire layiqdir. Dövlət qurumları üçün süni intellekt layihələrinin xarici resurslarda saxlanması müəyyən risklər yaradır.

Özəllər, startaplar üçün də GPU əsaslı süni intellekt modellərin xarici resurslarda yerləşməsi xeyli xərclər tələb edir.

Bu baxımdan, düşünürəm ki, hər iki mərkəzin şəffaf, açıq və rəqəbatqabiliyyətli olması, həm dövlət, həm də özəl sektor üçün əlçatan tariflərlə xidmət göstərməsi süni intellekt ekosisteminin inkişafına mühüm töhfə verəcək. Ümid edirəm bu mərkəzlərin təqdim etdiyi xidmətlərin tarifləri əlçatan olacaq".

□ **Cavansir ABBASLI,**
Musavat.com

□ **Sahane RƏHİMLİ,**
Musavat.com

“Ermənilər bizi hər axşam döyürdülər” - Qaradağlı sakini

Bakı Hərbi Məhkəməsində davam etdirilən məhkəmə prosesi zərərçəkmiş şəxslərin ifadələri və suallara cavab verməsi ilə aparılıb. Musavat.com xəbər verir ki, zərərçəkmiş şəxs, Qaradağlı kənd sakini Rafiq Quliyev Ermənistan Silahlı Qüvvələri hərbiçilərinin kəndə dəfələrlə hücum etməsi, avtobusları atəşə tutması, azərbaycanlılara işgəncə verilməsi, qətlə yetirməsi və sair barədə danışmış və kəndin işğalı ilə bağlı sualları cavablandırılıb.

“Bizə deyirdilər ki, Qarabağ ermənilərindir, çıxın gedin”, - deyərək R.Quliyev qeyd edib. O, Qaradağlı kəndi işğal olunan zaman özünün, atasının və anasının Ermənistan hərbiçiləri tərəfindən girov götürüldüyünü bildirib.

R.Quliyev özünün, atası Əlaştan Quliyevin digər azərbaycanlılarla birlikdə “KamAz”lara mindirilərək Xankəndiyə aparıldığını, yolda “Bəylik bağı” adlanan yerdə maşını saxlayaraq girovların bir qisminin qətlə yetirildiyini deyib.

Zərərçəkmişin atası Ə.Quliyev bir müddət girovluqda qaldandan sonra Ermənistan hərbiçilərinin verdiyi işgəncələr nəticəsində ölüb. “Anam 13 gün girovluqda saxlanıldıqdan sonra qayıtarıdım. Mən isə 45 gündən sonra girovluqdan azad edildim. Girovluqda olan zaman bizi hər axşam döyürdülər. Hər gün bir tikə çörək, azca su verirdilər ki, ölməyək, sağ qalaq. Amma işgəncə verməkdə davam edirdilər”, - deyərək o bildirib.

Qeyd edək ki, Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşlarının məhkəməsi davam etdirilir.

İrəvanda müxalifət impiçment prosesinə qoşulur

“Müxalifətçi parlament fraksiyası “Hayastan” Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın impiçment olunması prosesinə qoşulmağa hazırdır”. “Report” Ermənistan KİV-ə istinadən xəbər verir ki, bu barədə fraksiyanın bəyanatında bildirilib.

Daha əvvəl ictimai fəallər Edqar Kazaryan və Narek Malayan parlamentin hər bir deputatına Paşinyanın istefası prosesini başlatmaq çağırışı ilə məktub göndərirlər.

Qeyd olunub ki, fraksiya həmişə Paşinyanın hökumət başçısı vəzifəsindən uzaqlaşdırılmasının tərəfdarı olub.

“Paşinyana impiçment vasitəsilə etimadsızlıq göstərilməsi üçün ciddi siyasi və hüquqi əsaslar var. Digər tərəfdən, parlamentdə impiçment məsələsi azı 36 deputatın imzası təmin edildiyi təqdirdə müzakirə oluna bilər. Uğur üçün azı 54 səs tələb olunur”, - bəyanatda bildirilib.

Qeyd edilib ki, prosesin təşəbbüskarları hər hansı bir siyasi partiya və ya hərəkatı təmsil etmirlər və əslində impiçmentin uğursuzluğuna görə siyasi məsuliyyət daşıyırlar.

“Hayastan” fraksiyası əgər təşəbbüskarlar çatışmayan 8 imzanı təmin edə bilərsə, prosesin başlanması üçün 28 imza (fraksiya üzvlərinin sayına görə) verməyə hazır olduğunu yekdilliklə təsdiqləyir”, - bəyanatda vurğulanıb.

Kəçmiş separatçı rejimin qalıqları indi də İrəvanda özələrinə yeni “lider” seçməyə hazırlaşır. Belə ki, Samvel Şahramanyanın “səlahiyyət müddəti” başa çatdığı üçün oyuncaq “parlament” yeni kukla “prezident” seçməyə hazırlaşır.

Şahramanyanın istefasından 7 gün sonra “namizədlər” irəli sürülməlidir. Onun özü isə təzədən “başçı” olmağa tərəddüd edir. “Hraparak” nəşri yazıb ki, separatçılar arasında Samvel Babayanın “namizədliyini” irəli sürmək təklifləri olsa da, o da “başçı” olmaq istəmir.

“Yeni fiqurun adı hallanır. Söhbət (keçmiş qondarma rejimdə) “ərazi idarəetmə və infrastruktur naziri” olmuş Hayk Xanumyandan gedir”, - nəşr yazır.

H.Xanumyan 1984-cü ildə İcevan (tarixi adı Karvansaray) rayonunda doğulub. İşğal dövründə Qarabağda fəaliyyət göstər-

miş separatçıların “liderləri” əsasən SSRİ vaxtı bu bölgədə doğulanlar idi. Bu baxımdan, icevanlının separatçılara “liderlik” etməsi diqqət çəkir. Digər diqqət-

aliyyətlərini davam etdirmək istəmələri Ermənistan hakimiyyətinin onlara bu şəraiti yaratması ilə birbaşa bağlıdır: “Əgər belə olmasaydı 2023-cü ilin

ramanyanın artıq yenidən “namizəd” olmaq istəməsinin arxasında da Ermənistan hakimiyyətinin maraqları dayanır. Qarabağ ermənilərindən qarşı-

Karvansaray olan, ermənilərin İcevan adlandırdıqları rayondan olması və baş nazir Nikol Paşinyanın da məhz oradan olması onu deməyə əsas verir ki, Ermənistan hakimiyyəti bu kütləni müxalifətin əlindən qoparmaq üçün daha etibarlı birinə stavka etməyə hazırlaşır”.

Y.Bağırzadənin fikrincə, bütün baş verənlər Nikol Paşinyanın İrəvanda “Qa-

Paşinyanın yerlisi separatçılara lider gətirilir

Qondarma “seçki” tamaşası hazırlanır - “quruluşçu rejissoru” kim?

çəkən məqam isə odur ki, Xanumyanın yerlisi - erməni baş nazir də İcevanda doğulub.

Ümumiyyətlə, Ermənistanı revansistlər və Qarabağdan İrəvana köçmüş keçmiş erməni “liderlər” Ermənistanı fəallaşırlar. Erməni mediasının yaydığı xəbərə görə, Robert Köçeryan Ermənistanı Nikol Paşinyanı devirmək üçün Rusiya ilə aktiv əlaqələrə keçib. Vitali Balasanyan isə Kremlə 9 may ərəfəsində müraciət edərək ermənilərin rusların tarixində əhəmiyyətli rol oynadığını bildirib və Qarabağ ermənilərinin qayıdışına kömək istəyib. Balasanyan məktubunda Qarabağ ermənilərinin hüquqlarının qorunması və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məsələlərini gündəmə gətirib.

Separatçı ünsürlərin bu həşiri hələ də onların əl-qolunun yığışdırılmadığından xəbər verir. Bəs bu separatçı tör-töküntülərin “evcik-evcik” oyunları hara qədər davam edəcək? Xanumyanın Şahramanyanı əvəzləməsi nəyi dəyişə bilər ki? Ən nəhayət, icevanlı birinin bu “vəzifə”yə gətirilməsində Paşinyanın rolu ola bilərmi? Nikol separatizmi altdan-altdan kövrəkləyir?

Politoloq Yusif Bağırzadə “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, keçmiş qondarma rejim təmsilçilərinin hələ də separatçı cinayətkar fə-

sentyabr ayında özünü buraxdığını elan edən bir “qurum” Ermənistanı hələ də qondarma fəaliyyətinin davam etdirə bilməzdi. Düzdür, biz zaman-zaman separatçıların rəhbərinin xidməti maşınının əlindən alındığına, saytlarının bloklandığına dair məlumatlar eşidirik. Amma bütün bunlar gözə küllüfürməkdən başqa bir şey deyil. Hər kəs bilir ki, Samvel Şahramanyan və ümumiyyətlə, keçmiş qondarma rejim tör-töküntüləri birbaşa Ermənistanın Milli Təhlükəsizlik Xidmətinin direktoru Armen Abazyan tərəfindən idarə olunurlar və ondan gələn tapşırıqlar əsasında hərəkət edirlər. Armen Abazyan isə Nikol Paşinyanın adamıdır. Deməli keçmiş qondarma rejimin tör-töküntülərinin qalmasında, fəaliyyət göstərməsində Nikol Paşinyanın ən azından razılığı var”.

Politoloq qeyd etdi ki, qondarma quldur rejimin Ermənistanı mövcudluğunu davam etdirməsinə şərait yaradılmasında məqsəd bir tərəfdən “Qarabağ ermənilərinin hüquqları məsələsinə” yenidən gündəmə gətirmək və beynəlxalq birliyin diqqətini buna yönəltmək, digər tərəfdən isə həm donor təşkilatlardan, həm də erməni diaspor təşkilatlarından əlavə maliyyə vəsaitlərini cəlb etməkdən ibarətdir. İndi Samvel Şah-

dan gələn seçkilərdə müxalifətin aktiv şəkildə istifadə edəcəyi məlumdur. Odur ki, indi hakimiyyətə bu kütləni öz tərəfinə çəkmək və onları idarə etmək üçün özlərinə daha yaxın olan birsinə ehtiyacları var. Separatçı rejimin yeni liderinin “seçkilərində” əsas “namizəd” olan Hayk Xanumyanın tarixi adı

rabağ hərəkatı”nın davamına imkan verilməyəcəyi bəyanatının da səmimi bəyanat olmadığını növbəti dəfə təsdiqləyir: “Tam əminliklə söyləyə bilərik ki, separatçılığın kövrəklənməsində Ermənistan hakimiyyəti birbaşa iştirak edir”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Ermənistan ABŞ-a yeni elçi göndərir - iki ad

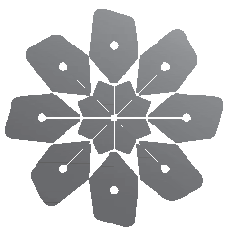
Ermənistanın ABŞ-dakı səfiri Lilit Makuntsun istefasına cəmi bir neçə ay qalıb. Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu barədə yerli “Hraparak” qəzeti məlumat yayıb.

“Hamıya məlumdur ki, belə mühüm bir ölkəyə - ABŞ-a, Nikol Paşinyan təcrübəli diplomat deyil, ona sadıq olan, komandadan olan və etibar etdiyi bir şəxsi təyin edəcək. Çünki dünya gücü olan bir ölkədə səfir vəzifəsi həm də kölgə əlaqələrini nəzərdə tutur. O isə diplomatları adətən ‘öz adamı’ saymır, onlara güvənmir. Hazırda ermənilər arasında ABŞ-da bir neçə il sakit və təminatlı həyat yaşamaq uğrunda qızğın mübarizə gedir. “Vətəndaş Sazişi” partiyasındakı mənbələrimizdən öyrəndiyimizə görə, Ermənistanın ABŞ-dakı səfiri postuna əsas namizədlər iki nəfərdir: deputat Arsen Torosyan və əmək və sosial məsələlər naziri Narek Mkrtçyan.

Arsen Torosyan, bir çoxlarının müşahidə etdiyi kimi, son vaxtlar Nikol Paşinyanı xarici səfərlərində tez-tez müşayiət edir və onun mövqelərini bütün gücü ilə təbliğ edir - çıxışlar edir, statuslar yazır, siyasi opponentləri yerində otuzdurur, yaxınlarda isə Paşinyana qarşı göndərilən impiçment müraciətini cırıb. Narek Mkrtçyana gəldikdə isə, o, həmçinin “Vətəndaş Sazişi” partiyasında xarici əlaqələrə cavabdehdir və son illərdə dəfələrlə ABŞ-a səfər edib.

Mənbəmizin bildirdiyinə görə, onların arasında Mkrtçyanın təyinatı daha real hesab olunur. Amma ədalət naminə qeyd edilməlidir ki, o, nazir vəzifəsindən azad edilməli idi, çünki Parakarda yaşayan biri və məsul şəxs kimi Parakar seçkilərini fəlakətlə başa çatdırıb və hakim partiya üçün kifayət qədər səs təmin edə bilməyib”, - deyərək “Hraparak” qeyd edir.

□ **Musavat.com**

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Bir neçə gün əvvəl Azərbaycan Mərkəzi Bankı iqlim dəyişikliyinə inflyasiyaya təsiri ilə bağlı proqnozunu açıqlayıb. Bildirilib ki, iqlim dəyişikliyi son illərdə təkcə ekoloji deyil, həm də iqtisadi sabitlik baxımından ciddi risklər yaradır. Bu risklər arasında xüsusilə ərzaq inflyasiyası və ümumi qiymət artımları önə çıxır.

Tənzimləyiciyə görə, 2035-ci ilə kimi iqlim dəyişikliyi Azərbaycanda ərzaq inflyasiyasına 1.5 - 2.0 faiz bəndi artırıcı təsir edəcək. AMB hesab edir ki, ümumi inflyasiyaya təsir isə 0.5 - 1.0 faiz bəndi ola bilər. Qeyd olunub ki, artan temperatur və iqlim riskləri, xüsusilə kənd təsərrüfatında məhsuldarlığın azalması qiymət artımını şərtləndirir.

Ümumilikdə iqlim dəyişikliklərinin global təsirləri nəticəsində ərzaq inflyasiyası illik 3.2 faizə qədər, ümumi inflyasiya illik 1.18 faizə qədər arta bilər.

Məlumdur ki, Azərbaycan global iqlim dəyişikliyinə mənfi təsirlərinə ən çox məruz qalan 18 ölkə sırasındadır. Bu təsir həm yağıntıların azalması, həm onların qeyri-bərabər paylanması, həm də torpaqlarda səhrələşmə formasında özünü göstərir. Son illərdə ilin müəyyən dövrlərində qəfil və güclü yağıntılar böyük sel-daşqın fəlakətlərinə səbəb olur, digər dövrlərdə quraqlıq kənd təsərrüfatı əkinlərini məhv edir və sair. "4-cü Aqro-Biznesin İnkişafı Forumu: Harmoniyyə geden yol" tədbirində çıxışı zamanı Azərbaycan Prezidentinin İqlim Məsələləri üzrə nümayəndəsi Muxtar Ba-

bayevin dediyinə görə, bu ilin 16 aprel tarixində ölkəmizdə, paytaxt Bakı şəhəri də daxil olmaqla, bir gündə üç aylıq yağıntı norması qədər yağış yağmış və 17 dağ çayında sel və daşqınlar baş verib. O qeyd edib ki, Ümumdünya Meteorologiya Təşkilatı (WMO) və FAO-nun məlumatına görə, son 30 ildə baş verən fəlakətlər kənd təsərrüfatında təxminən 3,8 ABŞ trilyon dolları, yəni hər il orta hesabla 123 milyard ABŞ dolları və ya illik global kənd təsərrüfatı ÜDM-nin 5 faizi qədər zərərə səbəb olub:

"İqlim dəyişikliyi şəraitində kənd təsərrüfatının dayanıqlı inkişafı üçün tədqiqat və yeni texnologiyaların tətbiqi böyük əhəmiyyət daşıyır. Fermerlər üçün qənaətli əkinçilik və innovativ suvarma üsulları suya və vaxta ciddi qənaət etməyə imkan verir. İqlim dəyişiklikləri kənd təsərrüfatına mənfi təsir göstərdiyi kimi, kənd təsərrüfatı fəaliyyəti də iqlim dəyişikliklərinə səbəb olan amillərdən biridir. Hazırda global səviyyədə yaranan istixana qazlarının təxminən 20 faizi məhz bu sahə ilə əlaqədardır".

M.Babayev bildirib ki, Azərbaycanda kənd təsərrüfat-

İqtisadiyyat

Kənd təsərrüfatının iqlim dəyişikliyinə adaptasiyası

Ekspertlər bu istiqamətdə işlərin sürətləndirilməsini vacib sayırlar

tını iqlim dəyişikliklərinə uyğunlaşdırmaq üçün əsas addımlar su və torpaq resurslarının səmərəli idarə olunması, suvarma sistemlərinin modernləşdirilməsi, su itkilərinin azaldılması və torpaq münbitliyinin qorunması ilə bağlıdır: "Eyni zamanda məhsuldarlığı artırmaq üçün quraqlığa, şoranlığa və istiliyə davamlı bitki sortlarının yetişdirilməsi və müasir aqrotexniki tədbirlərin tət-

biqi mühüm əhəmiyyət daşıyır. Həmçinin aqroparkların inkişafı ekoloji və iqtisadi cəhətdən dayanıqlı istehsalın təşkili ilə yanaşı, su, gübrə və pestisidlərin istifadəsində innovativ və bioloji üsulların tətbiqi ilə dəstəklənməlidir.

Bu sahədə dövlət və özəl sektorun birgə fəaliyyəti vacibdir. Bu əməkdaşlıq çərçivəsində yeni texnologiyalar və rəqəmsal həllər tətbiq olunmalı

və məhsuldarlıq artırılmalıdır.

İqlim dəyişiklikləri ilə mübarizə geniş, əlaqələndirilmiş və uzunmüddətli tədbirlər tələb edir. Kənd təsərrüfatında bu təsirləri azaltmaq üçün fermerləri məlumatlandırmaq və onların istehsal verdişlərini iqlim şəraitinə uyğunlaşdırmaq vacibdir" (APA).

Qeyd edək ki, son illərdə hökumət rəsmilərinin kənd təsərrüfatında iqlim dəyişikliyinə

təsirlərinə adaptasiya ilə bağlı çıxışları müntəzəm olaraq səsləndirilir. Lakin hələ də ölkədəki əkin sahələrinin 10 faizi belə müasir və qənaətli suvarma sistemləri ilə əhatə olunmayıb. Dövlətin bu sahədə qoyduğu tələblər, tətbiq olunan təşviq mexanizmlərinin ciddi bir nəticə verdiyini söyləmək qeyri-mümkündür. Məsələn, müasir suvarma sistemləri ilə təmin olunmuş buğda sahələrindən əldə olunaçaq yüksək keyfiyyətli buğdanın hər tonuna görə dövlətin 100 manat ödəməsinə nəzərdə tutan mexanizm 2022-ci ildən tətbiq olunsa da, ölkədə bu məhsulun istehsalı ildən-ilə azalır. Eyni zamanda pivot suvarma sistemləri ilə təchiz olunan buğda sahələrində artım çox cüzdür.

Hazırda ölkədə salınan müasir və qənaətli suvarma sistemlərinə malik meyvə bağlarına, əkinlərə ayrılan dövlət subsidiyasının məbləği belə sistemlərin olmadığı sahələrdən daha çoxdur. Eyni zamanda müasir suvarma sistemlərinin idxalı və quraşdırılması üçün də dövlət dəstəyi tətbiq olunur. Lakin bu tədbirlər kiçik fermerləri, kəndli təsərrüfatlarını əhatə etmədiyinə görə proses ləng gedir. Buna görə də ekspertlər aqrar sahəyə, xüsusilə iqlim dəyişikliklərinə adaptasiya məqsədli dövlət dəstəyi mexanizminin bütün istehsalçıları əhatə etməsi üçün addımların atılmasını zəruri hesab edirlər. Bu isə dövlətin daha sürətli və effektiv təsərə malik mexanizmlər tətbiq etməsinə son dərəcə vacib hala gətirir.

Digər məsələ ölkədə mövcud olan torpaq su kanallarının örtülü və dəmir-beton kanallarla əvəzlənməsidir. Kifayət qədər vəsait tutumlu bir proses olan bu işin də sürətini qanəedici saymaq mümkün deyil. Ekspertlər bu istiqamətdə işlərin sürətləndirilməsini vacib sayırlar.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKİT

“Premium Bank”dan yarım milyon oğurlanmasının yeni detalları

“Premium Bank” ASC-nin sabiq filial müdiri Nəzakət Məmmədyanova və onunla birlikdə hakim önünə çıxarılan xəzinədar Samirə Əliyevanın cinayət işinin təfərrüatları məlum olub.

Musavat.com xəbər verir ki, onlar “Premium Bank”ın 5 sayılı filialından 461 min manat mənimsəməkdə təqsirli biliniblər.

Nəzakət Məmmədyanova elan olunmuş ittihamla özünü təqsirli bilərək bu əməli niyə törətdiyini izah edib.

N. Məmmədyanova 2002-ci ildən bank sektorunda işləməyə başlayıb. 2015-ci ildən sonra “Premium Bank”da çalışmış. 2020-ci ildən bankın 5 sayılı filialının müdiri vəzifəsinə təyin olunub.

O, 2023-cü ildə ipoteka ilə aldığı evi satdığını, şəhərdən kənarda ailəsi üçün ev tikməyə qərar verdiyini deyib.

Ev tikintisinə başlayanda çətinliyə düşdüyünü bildirib:

“Əvvəlcə öz əlimdəki pulları qoydum. Sonra 2 bankdan kredit götürdüm. Son 7 il ərzində həyat yolda-

şım işləmirdi. 2 uşağımı tək oxutmuşam. Həyatda heç kəsi aldatmamışam. Amma özüm aldandım. 2024-cü ilin aprel ayında xarici nömrədən Artyom Romanov adlı şəxs zəng edib kriptovalyuta birjasında iştirak etməyi təklif etdi. Çoxlu pul qazanacağımızı dedi. Bunun üçün “Main Capital.com” və “Binanse.com” saytlarından qeydiyyatdan

keçdim. Artyom “Main.Capital.com” saytının ancaq kriptovalyuta ilə işlədiyini, “Binanse.com” saytının isə canlı aprel ayında xarici nömrədən Artyom Romanov adlı şəxs zəng edib kriptovalyuta birjasında iştirak etməyi təklif etdi.

O, hansısa aksiyalarda etmə olduqda onu almaq, bitkoinin, qızılın, gümüşün və s. qiymətinin ucuz vaxtında alıb, bahalı vaxtda satışa çıxarmaq mövzularında mənimlə tre-

ninglər, yeni dərslər keçdi. Bundan sonra maliyyə vəsaiti axarmağa başladım. İlk olaraq öz yaxınlarımdan borca pul tapıb kartıma yüklədim. Bundan sonra həmin kriptovalyuta üzərindən Artyom Romanovun köməklili ilə müxtəlif sahələrə qoyuluş edərək gəlir əldə etməyə başladım.

Artyom Romanov gəlirin eyni zamanda necə asan əldə

edilməsini göstərmək üçün 200 dolları hesabından çıxarmağı göstərdi. 15 dəqiqəyə pul çıxarmaq mümkün oldu və ona inamım yarandı".

Nəzakət Məmmədyanova bundan sonra bankın kassasına mədaxil olunmalı vəsaitləri kriptovalyutaya yönləndirməyə başlayıb.

O, ümumilikdə 32 ədəd mədaxil qəbzə əsasında 461 min 170 manat pul vəsaitini bankın kassasına mədaxil etmədən mədaxil qəbzələri əsasında öz plastik kartına və cari hesabına köçürdüyünü etiraf edib.

Bundan əlavə, özünün 122 min manat pulunu da həmin şəxsin təklifi ilə adı çəkilən saytlara yükləyib.

"Sonradan vəziyyətin pisləşdiyini gördüm. Saytların köçürülən pulu qaytarmadığını və aldadıldığımı gördüm. Vəziyyətdən çıxma bilməyəcəyimi fikirləşib bankın rəhbərliyinə mürüzə etdim. Samirəyə özümü öldürəcəyimi demişdim. Amma bunu Samirəyə hədə-qorxu gəlməkdən ötrü deməmişdim. Sadəcə, özümü itirmişdim. Nə edəcəyimi bilmirdim.

Rəhbərliyə bildirdikdə onlar qeyd etdiyim saytlar tərəfindən aldadıldığımı başa düşdülər. Köçürülən vəsaitdən bir qəpik də gəlir götürməmişdim.

Bankın pulunu qaytarmaq üçün bir az zaman verilməsini xahiş etdim. Pulun qaytarılması üçün çox çalışdım, lakin bacarmadım", - deyərək Nəzakət Məmmədyanova ifadəsinə əlavə edib.

N. Məmmədyanova xəzinədar Samirə Əliyevanın bu işdə heç bir təqsirinin olmadığını bildirib.

Sabiq filial müdiri qeyd edib ki, aldadılması ilə bağlı DİN-in Kibercinayətkarlıqla Mübarizə Baş İdarəsinə müraciət edib. Açılan cinayət işi ilə zərərçəkmiş şəxs qismində tanınıb.

Onun sözlərinə görə, istintaq zamanı siyahıya alınmış əmlakları, yeni Qusar rayonunun Hil kəndində olan 22 sot torpağı və Bakıda olan 14 sot torpaq sahəsində olan yarımtikilini banka vurulmuş maddi zərəri ödəmək məqsədilə satışa çıxarılıb.

Məhkəmə hər iki şəxsi qeyd edilən cinayət əməlini törətməkdə təqsirli bilib.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə Nəzakət Məmmədyanova 7 il müddətə azadlıqdan məhrum edilib. O, məhkəmə zalında həbs edilərək təcridxanaya göndərilib. Samirə Əliyevaya isə şərti cəza verilib.

İlkin MURADOV, Musavat.com

Ləğv edilmiş qondarma rejimin “təhlükəsizlik şurasının” keçmiş katibi Vitali Balasanyan Rusiya prezidenti Vladimir Putinə açıq məktubla müraciət edib. Xocalı qatili sonuncunun vasitəçiliyi ilə ermənilərin Qarabağa qayıdacağına ümid etdiyini bildirib.

Balasanyan bu il faşist Almaniya üzərində Böyük Qələbənin 80-ci ildönümünün qeyd olunduğunu xatırladaraq, erməni xalqının da həmin böyük və ümumi qələbəyə öz qəhrəmanlıq töhfəsini verdiyini və Böyük Vətən müharibəsində iştirak edən ermənilərdən guya 90 min nəfərinin “artsax”dan olduğunu vurğulayıb.

“Bu gün Qarabağ erməniləri bir sıra şəraitə görə öz tarixi vətənlərindən məhrumdurlar və hesab edirik ki, bu ədalətsiz prosesi rus xalqı və Rusiya dövləti dəyişdirə bilər. Əsrlər boyu Rusiya imperiyası dəfələrlə erməni xalqına öz vətəninə öz kimliyini və dövlətçiliyini qoruyub saxlamaq imkanı verib”, - deyərək Qarabağdan qaçmış və Azərbaycan türməsinin darıxdığı Balasanyan çərənlayıb.

Kreml lideri bu çağırışa reaksiya verəcəkmi? Rusiya erməniləri Qarabağa qaytarmağa cəhd edə və ya bu yöndə Azərbaycana təzyiq göstərə bilər?

Ana Vətən Partiyasının sədr müavini, deputat Günay Ağamalı “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, Balasanyanın Putinə Qarabağa qayıtmaq istəyini özündə ehtiva edən müraciəti məhv olmuş narrativləri diriltmək cəhdi-

dir: “Siyasi təxribat xarakterli bu məktub açıq şəkildə Azərbaycana qarşı revanşist çağırışları özündə əks etdirir. Ölkəmiz 44 günlük Vətən müharibəsi və antiterror əməliyyatları nəticəsində öz suveren ərazilərində hakimiyyətini bərpa edib və global arenada qələbəmizin rəsmiləşdirilməsini yekunlaşdırıb. Beynəlxalq hüquqa əsasən Qarabağ Azərbaycan Respublikasının ayrılmaz tərkib hissəsidir və bu məsələdə Rusiya da daxil olmaqla heç bir ölkənin statusu dəyişdirmək hüququ yoxdur. Buna görə də, Balasanyanın Kremldən Qarabağa ermənilərin qayıdışı üçün vasitəçilik gözləməsi realıqdan uzaq, həm hüquqi, həm də siyasi baxımdan əsassızdır. Bu məsələ ilə bağlı istənilən qərar Azərbaycanın səlahiyyətləri çərçivəsindədir”.

Onun sözlərinə görə, təbii ki, Vitali Balasanyanın məktubu Rusiyanın rəsmi mövqeyini əks etdirmir: “Rəsmi Moskva məlum təyyarə qəzasından sonra ölkəmizə qarşı münasibətlərdə çox ehtiyatlı davranır və balanslaşdırılmış siyasət həyata keçirməyə üstünlük verir. Bu səbəbdən Rusiya tərəfindən hər hansı bir təzyiq göstərilməsi ehtimalı

Erməni revansist Putinə müraciət etdi - Bakıya qarşı heyvratamız xahiş

Kreml lideri Xocalı cəlladının erməniləri Qarabağa qaytarmaq barədə müraciətinə nə cavab verəcək? - iki rəy

yoxdur. Nəticə etibarilə, bu tip manipulyativ cəhdlər daha çox psixoloji təsir yaratmaq məqsədi daşıyır və real nəticə yaradacaq siyasi təsirə malik deyil”.

Siyasi analitik Asif Nərimanlı hesab edir ki, indiki vaxtda Kreml Azərbaycanla münasibətləri risk altına atmaz: “Rusiya rəhbərliyinin belə çağırışlarına ümumiyyət-

lə reaksiya verilməyəcəyini düşünürəm. Çünki Moskva mövcud vəziyyətdə Bakı ilə münasibətlərini riskə atmaqdan çəkinir. Digər tərəfdən, Moskvada anlayırlar ki, Qara-

bağ məsələsi, ermənilərin ora yenidən qayıtması bağlanmış səhifədir. Mümkün olmayacaq bir məsələ üzərindən Azərbaycanla münasibətləri riskə ata biləcəklərini düşünürəm. Hərçənd, Rusiyada separatçıları dəstəkləyən siyasi xətt tamamilə sıradan çıxmayıb. Bu dəstək həm Bakıya qarşı lazım olacağı təqdirdə istifadə edilmək üçün rıçaqların saxlanılması, həm də Ermənistan daxili siyasətində təsir imkanı kimi istifadə edilmək üçün davam edir. Fikrimcə, Balasanyanın çağırışına reaksiya verməyən Rusiya bundan diplomatik danışıqlarda “separatçılar istəmə də, dəstək vermədik” deməklə Azərbaycana “jest etdiyini” göstərmək üçün istifadə edə bilər”.

□ **Cavanşir Abbaslı,**
“Yeni Müsavat”

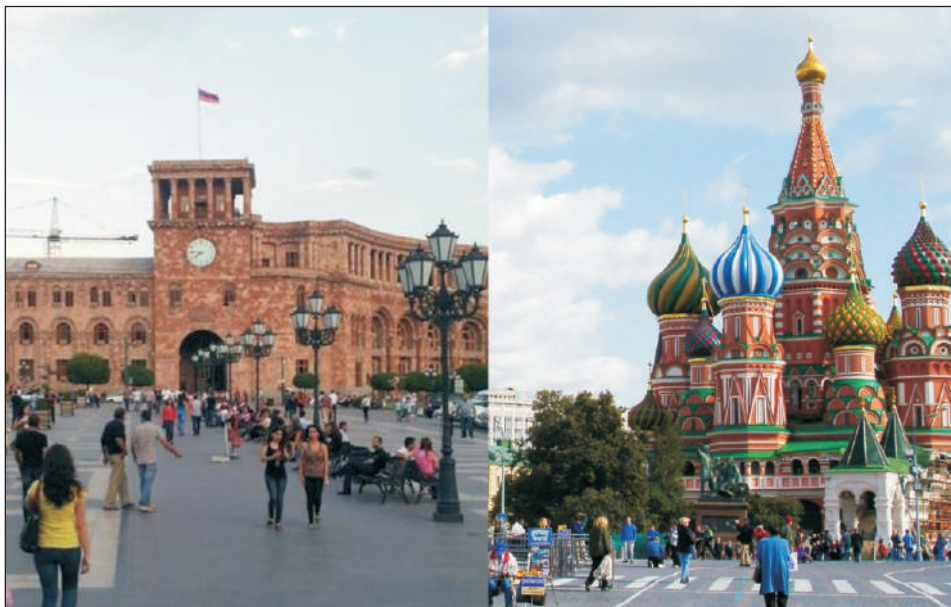
Moskvadan İrəvana ilginclik hədə - O anlaşmanı pozsanız...

Sabiq nazir: “Ukrayna müharibəsi bitən kimi Ermənistanla haqq-hesab çəkiləcək”

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin MDB ölkələri üzrə birinci departamentinin direktoru Mixail Ağasandyan RIA Novosti-yə müsahibəsində İrəvanı hədələyib. Diplomatiya bildirib ki, Ermənistan birlik haqqında müqaviləni pozarsa, Avrasiya İqtisadi İttifaqı üzv dövlətlərin maraqlarını qorumaq üçün beynəlxalq hüquqi səmərələrə malikdir.

“Əgər İrəvan buna baxmayaraq, Aİİ qanunvericiliyinə zidd addımlar atsa, bizim fikrimizcə, bu baş verməyəcək, lakin başqa sözlə, Aİİ Müqaviləsinin mahiyyətə pozacağına, bizdə itti- faqın qalan üzv dövlətlərinin maraqlarını qorumaq üçün lazımi beynəlxalq mexanizmləri var”, - Ağasandyan söyləyib.

Onun sözlərinə görə, Ermənistan heç vaxt açıq şəkildə və ya ikitərəfli təmaslar zamanı müqavilədən çıxmaq niyyətini bəyan etməyib, əksinə, itti- faq daxilində danışıqlarda fəal iştirak edib

ki, bu da onun Avrasiya iqtisadiyyatının inkişafında maraqlı olduğunu təsdiqləyir.

Qeyd edək ki, Ermənistan parlamenti ölkənin Avropa İttifaqına üzv olmaq üçün nəzərdə tutulan qanun layihəsini təsdiqləyib. Bu isə belə fikirlərə yol açır ki, Ermənistan Avrasiya İttifaqından uzaqlaşmaq fikrinə düşüb.

Ermənistanın Avropa İttifaqına daxil olması ölkənin Aİİ-də üzlüyü ilə bir araya sığmır.

Ermənistanın bir sıra siyasətçiləri, deputatları son illərdə bir neçə dəfə ölkənin Avrasiya İttifaqından çıxması təklifi ilə çıxış ediblər. Bunun üçün xüsusi qanun layihəsi hazırlayıb parlamentə təqdim edən deputatlar da olub. Lakin Ermənistan hökuməti Av-

rasiya İqtisadi İttifaqından (Aİİ) çıxmaq məsələsinə baxmadığını hər dəfə açıqlayıb. Ən son bu barədə yanvar ayında ölkənin iqtisadiyyat naziri Gevorg Papoyan keçirdiyi mətbuat konfransında bəyan etmişdi ki, hazırda Ermənistan Aİİ-in üzvüdür və hökumətin gündəliyində də Aİİ-dən çıxmaq məsələsi yoxdur. G.Papoyanın sözləri-

nə görə, Ermənistanın Avropa İttifaqına üzvlük gündəliyi paralel gündəlikdir: “Bizim vəzifəmiz bu gündəlikləri müzakirə etmək deyil. Vəzifəmiz Ermənistanın Aİ-də, Aİİ-də, harada olmasından asılı olmayaraq iqtisadiyyatımızın rəqabət qabiliyyətini artırmaqdır. İqtisadiyyatımız öz rəqabət qabiliyyətini artırmaqdır, məhsuldarlığımız artmalıdır”.

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin MDB ölkələri üzrə birinci departamentinin direktoru Mixail Ağasandyan xəbərdarlıq etməsi isə onu deməyə əsas verir ki, Moskva İrəvana arxayın deyil.

İrəvan Rusiya XİN-in bu xəbərdarlığı necə oxumalıdır?

Sabiq maliyyə naziri, professor Fikrət Yusifov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, Ermənistan Rusiyaya ilə münasibətlərini gərginləşdirməklə öz durumunu böyük təhlükə ilə üzləşməyə qoymuş olur: “Rusiya bu dövlətin yaradıcısı olduğu üçün onu həmişə özünün yanında görmək istəyir və bu istəkdən də heç vaxt keçməyəcək. Bunu Ermənistan rəhbərliyi başa düşməlidir. Mesaj-xəbərdarlıq əslində bu dediklərimizin dolayısı ilə çatdırılması məqsədi güdür. Bu gün Ermənistanın Rusiyadan hərtərəfli asılılığı elə bir səviyyədədir ki, onun qısa zaman kəsiyində

Rusiyanın cəyənindən qopması demək olar ki, mümkün deyil. Ermənistan iqtisadiyyatı, onun xarici ticarət əlaqələri Rusiya ilə birbaşa bağlıdır. Bu gün Ermənistanın sərhədlərini Rusiya qoruyur. Rusiyanın Ermənistanı istər Avrasiya İqtisadi İttifaqı xətti ilə, istərsə də bir çox başqa formalarda təsir göstərmək, yeri gəlsə Ermənistanı cəzalandırmaq rıçaqları kifayət qədərdir”.

Sabiq nazirə görə, sadəcə, Ermənistanın zaman-zaman Qərbə doğru getdiyinə dair yaradıldığı görüntülərə Rusiya hələ ki, dözümlü nümayiş etdirir, dolayısı xəbərdarlıq etməklə kifayətlənir: “Hesab edirəm ki, Ukrayna ilə hərbi münaqişə bitdikdən sonra Rusiya Ermənistanla xüsusi haqq-hesab çəkəcəkdir. Ən azından ona görə ki, Rusiya özünün Ermənistan adlı forpostunun yaradılmasına və onun bu günə qədər bir dövlət kimi yaşamasına zamanla böyük pullar xərcləyib. Moskva öz layihəsini tamamilə onun əlindən çıxmasına imkan verməyəcək. Ermənistan hakimiyyəti bunu əslində bilməmiş deyil. Ona görə də yaqın ki, Rusiyadan verilən son mesaj İrəvan düzgün oxuyacaq və Avrasiya İqtisadi İttifaqından çıxmaya- caq”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

“Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu Teleqraf-ın suallarını cavablandırır.

Onun sözlərinə görə, Bakı ilə Tehran arasındakı yaxınlaşma məsələsində hələlik tələsməyə ehtiyac yoxdur: “İran Prezidenti Məsud Pezeşkiyanın Azər-

baycana səfəri nə qədər uğurlu olsa da, burada yanaşmalar fərqlidir. Əslində, onun səfərinin maraqlı keçəcəyi gözlənilirdi. O soydaşımız kimi iki ölkə arasında əməkdaşlığın inkişafında maraqlıdır. Azərbaycanın da bu məsələdə mövqeyi aydındır. Amma İran tək

“Ölkəyə kiberhücumlar Rusiyadan olub” - Açıqlama

“Ekspertiza nəticəsində istər hücum zamanı istifadə edilən texniki üsullar, istərsə də davranış modelləri hücumun Rusiya ilə əlaqəli olan APT29 (“Cozy Bear”), yəni “Rahət Ayı” (digər adları isə Midnight Blizzard, the Dukes) qrupuna məxsus olduğu müəyyən edilib”.

Musavat.com-un xəbərinə görə, bunu Milli Məclisin Xarici müdaxilələrə və hibrid təhdidlərə qarşı komissiya tərəfindən “Azərbaycanın media resurslarına 20 fevral hücumları: Kiber-müdaxilədən dezinformasiyaya” mövzusunda təşkil olunmuş ictimai müzakirələr zamanı komissiyanın sədri Ramid Namazov bildirib.

Ramid Namazov qeyd edib ki, bu qrup xüsusi əhəmiyyətli kiberməliyyatlar həyata keçirən mütəşəkkil dəstədir: “Kibercasusluqla məşğul olan APT29-un fəaliyyəti əsasən hökumət qurumlarını, xarici diplomatik nümayəndəlikləri, habelə siyasət, müdafiə, enerji, media və digər kritik sahələri hədəf almaqdan ibarətdir. İş metodlarına gəlincə isə, bir çox üsullardan, kiber-müdaxilə alətlərindən istifadə edirlər. Onlardan biri də uzun müddət öncədən hədəfin sistemlərinə daxil olaraq, orada möhkəmlənmək və lazım olan anda hərəkətə keçməkdən ibarətdir. Məhz təbiiq etdikləri bu metod və siyasi məqsəd daşıyan motivləri onları digər kibercinayətkar qruplardan fərqləndirir. Beləliklə, APT29 adlı kibercasus qrupu bu il fevralın 20-də araşdırmalara görə təxminən 2-3 il idi ki, sistemlərində gizlicə fəaliyyət göstərdikləri media resurslarını tam ələ keçirirlər. Tərəfimizdən aparılan kibersixologiya təhlilləri nəticəsində hücumun motivinin də haradan qaynaqlandığı aydın olur. Motiv - fevralın 3-də ölkəmizdə hüquqi şəxs qismində qeydiyyatı olmayan və qanunvericiliyin tələblərini ciddi şəkildə pozduğu üçün fəaliyyətinə xitam verilən Rusiya İnformasiya-Mədəniyyət Mərkəzi - “Rus Evi” və o vaxt üçün ləğv edilməsi ilə bağlı söhbətlər gəzən “Rossiya Segodnya”nın (Sputnik) Azərbaycandakı nümayəndəliyi idi. Məhz bu proseslərdən dolayı siyasi motivli bu kiber-müdaxilə hadisəsi baş verib”.

Onun sözlərinə görə, hücum nəticəsində sistem inzibətcısına məxsus kompüter ələ keçirilib, bütün internet resurslarının ehtiyat nüsxələrinin saxlanıldığı serverə giriş edilib, bundan sonra isə hücumu həyata keçirənlər digər media resurslarına müdaxilə ediblər.

“Nəticədə veb-server məlumatları və ehtiyat nüsxələr silinmiş, media resursları məhv edilmiş, infrastruktura giriş məhdudlaşdırılıb. Təbii ki, hücumu məruz qalan media resurslarının kibertəhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədilə aidiyyəti qurumlar tərəfindən dərhal müvafiq addımlar atılıb. Maraqlıdır ki, sonrakı müddət ərzində də, yəni aidiyyəti dəstək veriləndən sonra da bərpa edilən internet informasiya ehtiyatlarına kiberhücum cəhdlərinin davam etdiyi müşahidə edilmiş, lakin qarşısı alınıb.

Hücum zamanı istifadə edilən IP (internet protokol) ünvanları və domenlər, o cümlədən qrupun bütün əlaqələri müəyyən edilib. Hücumlara ölkədaxili IP-lərdən də dəstək verildiyi, kiberhücumda iştirak edən bəzi şəxslərin ölkəmizin ərazisində olduqları, hətta hansı hoteldə olduqları müəyyən edilib. Söhbət əcnəbilərdən gedir. Bu isə məsələnin sırası bir kiberhücum halı olmadığının göstəricisidir”, - deyə R.Namazov qeyd edib.

“Azərbaycanda ən çox rast gəlinən kibercinayətlər vətəndaşlara istiqamətlənmiş cinayətlərdir”. Bunu isə “İctimai proseslər media müstəvisində” mövzusunda tədbirdə panel müzakirəsi zamanı Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidmətinin (XRİTDX) idarə rəisi Nadir Novruzov deyib.

“Oğurlanmış vəsaitlər təkəcə kiminsə pul əldə etməsi deyil, həm də kibercinayətkarlığın başqa yolları üçün də əldə edilir. Azərbaycanda hansısa kiberhücumun konkret bir növü var desək, düz olmaz. Biz Xidmət olaraq dövlət qurumlarına istiqamətlənən hücumları analiz edəndə müxtəlif növ hücumlarımız olduğunu görürük. Bunlar fişinqlər, zərərvericilərin göndərilməsi, kibercasusluq və digər hücumlardır”, - deyə o bildirib.

■ “Yeni Müsavat”

“Bakı ilə Tehran məsələsində tələsməyə ehtiyac yoxdur”

Elxan Şahinoğlu: “Nə qədər ki, Rusiyanın başı Ukraynada qarışıb bölgədəki məsələlər həll olunmalıdır”

prezidentdən ibarət deyil. Faktiki olaraq onun konstitusiyaya ilə səlahiyyətləri də çox deyil. Orada əsas hakimiyyət ali dini lider və SEPAH generallarının əlindədir. Onlara bağlı media resursları isə çox zaman Azərbaycan əleyhinə təxribatçı siyasət yürüdü. Ona görə də İranla Azərbaycan arasında hər şeyin həll edildiyini söyləmək üçün hələ çox tezdir”.

Analitikə görə, bunu zaman göstərəcək: “Sözsüz ki, Azərbaycan İranla əməkdaşlıq və normal qonşuluq əlaqələrinin olmasını istəyir. Bunlar olmalıdır. Ortaq layihələr də bu əməkdaşlığı məqbul edir. Amma keçmiş dövrlərdə olduğu kimi İran tərəfindən Zəngəzur dəhlizinin əleyhinə güclü təbliğat da aparılır. Pezeşkiyan sələfi İbrahim Rəisidən fərqli olaraq Zəngəzur əleyhinə açıqlama vermir. Çünki onlara da aydın oldu Zəngəzur dəhlizi İranın əleyhinə deyil”.

Onun fikrincə, əslində Zəngəzur dəhlizi Ermənistan

tan, İran və bütün bölgə ölkələri üçün faydalıdır: “Bunu müsbət nəticə hesab etmək olar. Eyni zamanda Paşinyan da anlamalıdır ki, Azərbaycanla sülh sazişi imzalanmayan qədər Türkiyə ilə də münasibətlərin normallaşması mümkün olmayacaq. Paşinyan və onun komandası Azərbaycanla sülh sazişi imzalamadan Türkiyə ilə əlaqələri bərpa etməyə çalışsalar da, alınmayacaq. Çünki Türkiyə rəsmilərinin qəti mövqeyi ondan ibarətdir ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında

sülh sazişi imzalanmayana qədər Ermənistanla heç bir əlaqə qurula bilməz. Ona görə də Paşinyan üçün indi manevr imkanları var. Türkiyənin siyasəti, İran prezidentinin Azərbaycana yaxınlığı və digər amillər diktə edir ki, Paşinyan bir qədər tələssin. Eyni zamanda, burada Rusiya amili də mövcuddur. Qərbin ciddi nəşrləri yazır ki, Rusiya-Ukrayna məsələsində sükutluq yaransa, atəşkəs olsa, Moskva diqqəti başqa bölgələrə, o cümlədən Cənubi Qafqaza yönəldəcək. Bu də böl-

gə və ümumilikdə Ermənistan üçün yaxşı heç nə vəd etmir”.

Onun sözlərinə görə, nə qədər ki, Rusiyanın başı Ukraynada qarışıb və uzunmüddətli atəşkəs elan edilməyib, Moskva istəklərinə çatmayıb, o halda bölgədəki məsələlər həll olunmalıdır: “Bu, Azərbaycan və Ermənistan üçün də faydalıdır. Rusiya-Ukrayna cəbhəsində uzunmüddətli atəşkəs elan edilsə, Kremlin diqqəti başqa bölgələrə yönəldəcək. Son üç ildə artan hərbi-sənaye potensialı fonunda Rusiya Ukrayna müharibəsindən sonra o silahlarını hansısa ölkə əleyhinə istifadə edəcəyi mümkündür. Bu amil də diktə edir ki, Cənubi Qafqazdakı məsələlər həll olunmalıdır. Prezident İlham Əliyevin irəli sürdüyü “Cənubi Qafqaz evi” konsepsiyası, yəni Azərbaycan-Grürcüstan-Ermənistan arasında əməkdaşlıq formatı reallaşmalıdır. Belə bir formatın yaranması fonunda Rusiyanın bölgəyə təsir imkanları minimuma endiriləcək”.

“Son 2 il Ermənistan üçün ağır keçəcək, çünki...”

Zaur Məmmədov: “Bu fəallaşma yeni müxalifət hərəkatlarının yaranmasına səbəb ola bilər”

“Qarabağdakı keçmiş erməni liderlər fəallaşırlar. Yayılan məlumatlara görə, Robert Köçəryan Ermənistan-da Paşinyanı devirmək üçün Rusiya ilə aktiv əlaqələrə keçib. Balasanyan Kremlə 9 may ərafəsində müraciət edərək ermənilərin rusların tarixində əhəmiyyətli rol oynadığını və Qarabağ ermənilərinin qayıdışına kömək istəyib. Balasanyan məktubunda Qarabağ ermənilərinin hüquqlarının qorunması və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məsələlərini gündəmə gətirib”.

Musavat.com xəbər verir ki, bu fikirləri Bakı Politoloqlar Klubunun rəhbəri Zaur Məmmədov bildirib. O əlavə edib ki, vaxtilə Qarabağdakı həmkarlarını yolda qoyaraq İrəvana qaçan Balasanyan bu müraciəti ilə nə qədər alçaq və şəərəfsiz olduğunu bir daha göstərmiş: “O, Şahramanyan kimi, özünü təhlükəsiz hiss edən kimi ambisiyalarını bir daha üzə çıxartma-

ğa başlayıb. Yeri gəlmişkən, Rusiyada yaxşı bilməlidirlər ki, ermənilərin onlara tarixən heç bir köməliyi dəyməyib, əksinə haylar əldə etdiklərinin əksəriyyətində onlara borclu olmalıdırlar. Bir sözlə, Balasanyan manipulyasiya ilə məşğuldur”.

Politoloq qeyd edib ki, Köçəryan və Balasanyanın fəallaşması, Ermənistanın daxili siyasətinin yaxın 2 ildə gərgin keçəcəyinə dəlilətdir: “Tezliklə seçkilərin ya-

xınlaşdığını nəzərə alsaq, Rusiyanın vurğu edəcəyi siyasətinin kim olacağı Ermənistan daxilində intriqanı artırır. Ermənistan daxilində Paşinyana dəstək daha çox olsa da, sirr deyil ki, xarici qüvvə və amili zəif dövlətçiliyi olan cəmiyyətlərdə vacib faktorlardır. Erməni cəmiyyəti Köçəryan və Sərkisyanın hakimiyyəti dövründəki mənfi təcrübələrini unutmayıb və bu fiqurlara qarşı etimadsızlıq mövcuddur. Lakin Qarabağ

ermənilərinin əksəriyyəti ilə bağlı sorğular aparılmayıb. Robert Köçəryan Ermənistanın sabiq prezidenti olaraq, 2025-ci ildə ölkənin daxili siyasətində aktivliyini artırır. Onun fəallaşması, xüsusilə Nikol Paşinyanın rəhbərliyi ilə əlaqədar müxalifət mövqeyinin gücləndirilməsi məqsədini güdür. Köçəryan Paşinyanın rəhbərliyini tənqid edərək, ölkənin təhlükəsizlik və iqtisadiyyat sahələrindəki problemləri gündəmə gətirir. Bu fəallaşma Ermənistanın siyasi mənzərəsində yeni müxalifət hərəkatlarının yaranmasına səbəb ola bilər.

Rusiya və Ukrayna arasında bu il müharibənin bitəcəyi ehtimalının yüksəkliyi fonunda Ermənistanda vəziyyətin gərginləşəcəyinə heç bir şübhə yoxdur. Bu isə avtomatik Bakı və İrəvan arasındakı danışıqlara da təsir edəcək. Vaxt daralır”.

■ Afaq MİRƏYİQ, Musavat.com

Pencəyin mətbuat xidməti

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Mənim bir dostum var, çox müdrik insandır. Deyir insan geyimə 10 manatdan artıq pul verirsə, başı xarabdır. Özü də həmişə ikinci əl paltarlar geyinir. Əsl sufi dərvişidir, hərçənd, bunun fəlsəfi-əxlaqi mənasını bəlkə də bilmir. Ancaq onun bu “10 manat” limiti şəxsən mənim çox xoşuma gəlib.

Dostumun yadıma düşməyinin mənası isə budur ki, Bakıda bir nəfər gedib camaşırxanaya 2 ədəd pencək verib, lakin həmin pencəklər obyektdən yoxa çıxıb. Oğurluq işi hüquq orqanlarına da çatdırılıb. Çünki pencəklərin yiyəsi onların hər birinin 3 min dollara alındığını iddia edir. Üst-üstə 10 min manatdan çox ziyan gördüyünü söyləyir.

Maraqlısı isə adamın pencəkləri təmizləməyə verəndə işçilərə bunların 7 min dollara alındığını söyləməsidir. “Qarğa, məndə qoz var” məsələnin canlı örnəyi. Böyük ehtimalla qiyməti deməyə indi pencəkləri alıb getmişdi, heç dağa-daşa düşməzdi, şikayətçi olmazdı.

Yenə qeyd edərim, mənim üçün pencəyə 3 min dollar qiymət qoymaq, onu satan və alanların varlığı həmlilik əlamətlərindən biridir və heç vaxt bu cür özəl, brend xəstələrini başa düşməmişəm. Ancaq indiki halda buna qurşanmışansa, buyur, ona uyğun da həyat yaşa. Məsələn, 7 minlik pencək alanın şəxsi quru kimyəvi təmizləmə aparatı almağa da pulu olmalıdır. O cümlədən, həmin pencəkləri qorumaq üçün pencək qoruması saxlaya bilər. Varlığa darlıq etmək olmaz, xüsusilə həmin varlıq şübhəli üsullarla əldə edilibsə.

Hətta yaxşı olar pencəyin mətbuat katibi xidməti yaradılsın, oğurlananda qəzetlərə məlumatı o çatdırsın. Pencəyin bədii şurası yaradılmalıdır, hansı şalvarla, köynəklə, hara geymək olar-olmaz, bunları müəyyən etməlidir. Hər cibi üçün ayrıca fond, yaxası üçün medallar düzəldilməlidir.

Mənim 3 min dollarlıq paltarım olsa onun yaşaması üçün ayrıca ev tutardım. Ütüləyən, tozunu çırpın, düyməsini tikən ştatları üçün işçilər götürərdim.

Ümumiyyətlə, bahalı paltarı təkrar geyinmək xəsislik, görməmişlikdir. Çirkəndi, tulla getsin. Bir paltarı ikinci dəfə geyinmək nə deməkdir?! Məsələn, bizim hökumət belə edir. Yolda çala yaranırsa, bütün yolu təzədən çəkirik. Maşın gedə bilməyən yere təyyarə limanı açırıq. Hansısa idarə işini yarıtmayanda ləğv edib əvəzinə iki dənə həmin idarədən açırıq. Nefti satıb mərmər alırıq, qışda o mərmərin üstündə dombalaq aşırıq belimizi qırıq, sonra belimizin müalicəsi üçün neft pulu ilə xaricdə xəstəxana axtarıq. Çox maraqlı həyat yaşayırdıq, əslində, ancaq bir az mövzudan uzaqlaşdıq.

Bugünlerde bir video yayılmışdı, uşaqlarda demrov varmış, aparblar molla yanına, o da uşağın ayağına ərəb hərfləriylə dua yazıb. İndi bəzi molla və həkimlər hadisəni tənqid edir. Deyirlər gerek dərmanla müalicə olsun, xəstəyə tibb işçisi baxsın. Hansı həkimə? O anda mənim yadıma həkimin başına açılan oyun düşdü. Rayonlardan birində olmuşdu təzəlikcə. 3-4 lotu birləşib, bir dostlarını aparıblar həkimə. Sonra yalandan deyiblər ki, adam öldü. Həkimdən kalan pul alıblar. Hətta həkimin avamıqlığı və qorxaqlığını görəndə ellikcə bunun üzərinə çökmüşdülər. Lotuların az qala bütün qahım-əqrəbəsi işin içindəydi. Xala, dayı, bacanaq, kirvə və sairə. O gəlib deyib meyid ortada qalıb, pul ver. Bu gəlib deyib polisdənəm, şikayət var, pul ver. Həkimə gözəl şəkildə soymuşlar. Həmişə həkim müalicə eləmir ki? Bəzən həkim də müalicə edirlər.

Ancaq burada da belə sual ortaya çıxır ki, həmin lotular həkimin o maddi-material vəsaitləri topladığını, vermək imkanında olduğunu necə öyrəniblər? Varsa, verməlisən. Bu temada ata sözüümüz var: “Verdin adıdır, yedin dadındır, qaldı yadındır”. Söhbət budur. Gerek normal iqtisadiyyat olsun, pul da investisiyada, bazarda fırlanıb pul gətirsin. Bizdə isə ya pencəyə verirlər, ya motala doldururlar. Onu da it gəlir aparır.

Bu yerdə öləndə corabla basdırılmaq istəyən milyonçu haqda hədis olmalıydı, ta onu yazmıram, çünki gələn dəfəyə müəyyən sözüümüz qalmalıdır, israfçılıq yazıda da düzgün deyildir.

Ermənistan Qərblə Rusiya arasında vurnuxmağa davam edir. Gerçək həmçinin belədir ki, erməni baş nazir Nikol Paşinyan hökumətinin “iki stul” siyasəti və altıdan-altıdan silahlanmaq cəhdləri, paralel sürətdə onun Bakı ilə sülh sənədini imzalamığı ləngitməsi kapitulyant ölkənin nə təhlükəsizliyini möhkəmləndirib, nə də onun təcridəndən çıxaraq inkişaf etməsinə zəmin yarada bilib. Üstəgəl, bu fonda qonşu ölkədə revanşist ab-hava güclü olaraq qalır.

“Ermənistan 44 günlük müharibədən sonra Rusiyadan pulla silah almaq istəsə də, Moskva bundan imtina etdi”. “Yeni Müsavat” bildirir ki, bunu erməni politoloq Araq Koçinyan deyib (Teleqraf). “İrəvan Rusiyadan avans ödəməklə silah almağa hazır idi, amma Moskva üzərinə götürdüyü öhdəliklərdən yayınaraq, silah vermədi”, - Koçinyan bildirib. Erməni ekspert qeyd edib ki, 2026-cı il parlament seçkiləri Ermənistan tarixində ən tələpəli və çətin seçki olacaq: “Rusiya nəticələri dəyişdirməyə cəhd edəcək. Moskva Robert Köçeryanla Serj Sarkisyanı bir araya gətirməyə, Nikol Paşinyana qarşı vahid cəbhə yaratmağa çalışacaq. Moskvanın bu cür fəallığı Ermənistanın Rusiyadan açılan hibrid müharibənin içində olduğunu və özünü müdafiə istiqamətində işləməli olduğunu bir daha təsdiqləyir”.

Ekspert əlavə edib ki, hazırda sabiq prezidentlər, Xocalı hərbi caniləri Köçeryan və Sarkisyan arasında ciddi fikir ayrılıqları var və Moskva Ermənistanda hakimiyyət dəyişikliyinə nail olmaq üçün bunu aradan qaldırmağa çalışır. Moskvanın Paşinyanın və Azərbaycan əleyhinə planı baş tutacaqmı? Bakı nələri ciddiylə almalıdır?

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağının “Yeni Müsavat”-a bildirdiyinə görə, Ermənistanda siyasi qüvvələr nisbəti aydındır: “Rusiya çox çalışır, amma reytingi yüksək, hakimiyyət təcrübəsi və sosial bazası olan qüvvə formalaşdırma bilmir. Kreml zaman-zamana çoxlu cəhdlər etdi. Hətta Rusiyaya yaxın generalları ortaya gətirdilər ki, partiya qursunlar, gəncləri prosesə cəlb etmək istədilər, lakin heç biri tutmadı. Çünki Ermənistanda Rusiyaya və onun adamlarına etimadsızlıq mühiti var. Erməni cəmiyyəti uzun müddət rusmeyilli olub. 44 günlük müharibədən sonra onlar Moskvadan əlini üzdülər, ittihamlar səsləndirməyə başladılar. Bir sözlə, “körpülər yandırılıb”. Ona görə Ermənistanda Rusiyapərəst siyasi qüvvə formalaşdırmaq çətinidir”.

A.Nağının fikrincə, bununla belə, Kreml Paşinyanı öz tərəfində saxlamağa çalışacaq: “Bu iqtidardan həm

Rusiya Xocalı canilərini barışdırır... - Kremlin planına Bakıdan reaksiya

Moskvanın revanşistləri vahid cəbhədə birləşdirmək və “X” günü hədəfi var; xalq “müharibə partiyası”nı yenidən iqtidara qaytaracaqmı?

Rusiya, həm Qərb istifadə edir. Hər halda, seçkiyə vaxt var və Rusiya gedışı izləyəcək. Amma Köçeryan və Sarkisyan Paşinyana qalib gəlmək gücündə deyil, sadəcə, onun reytinginə təsir etmək iqtidarındadır. Çünki Paşinyanın nüfuzu əvvəlki deyil. Misal üçün, Gümrü nümunəsi var. Orada kommunistlər qalib gəldi və seçkinin belə nəticələnməsində Rusiyanın təsiri istisna deyil. Buna baxmayaraq, hələ də iqtidar partiyası gücünü saxlayır. Həmin qüvvələr Kremlin təlimatı ilə birləşsə belə qalib gələ bilməzlər”.

Siyasi ekspert Züriyyə Qarayeva Xocalı qatillərinin Ermənistanda nüfuzdan düşdüyünü hesab edir. Onun proqnozuna görə, Kreml Paşinyana problem yaratmağa çalışacaq, lakin hakim partiya çətinliklə də olsa seçkini udacaq. Ekspert İrəvanda və digər şəhərlərdə etiraz aksiyaları keçiriləcəyini gözləyir: “İqtidar bu təzyiqlərə hazırlaşır. Seçki ərəfəsində bəzi manevrlər ediləcək, əhalinin rifahı üçün müəyyən addımlar atılacaq, islahatlar həyata keçiriləcək. Milli məsələlərə gəldikdə, erməni xalqı anlayır ki, sülhün alternativini müharibə ola bilər. Əgər xalq yeni qurbanlar həvəsindədirsə, onda “savaş partiyası”na - Köçeryan, Sarkisyan kimi qüvvələrə səs verə bilər. Amma düşünürəm ki, ermənilər köhnə əyyamlara qayıtmaq istəyirlər. Onların burnu ovulub, keçmiş “Qarabağ klani” hakimiyyətdə olanda yaşadıklarını yaxşı xatırlayırlar. Hər iki cinayətkar keçmiş prezidentin dönəmində ölkədə korrupsiya, qeyri-qanuni əməllər hökm sürüb, xalq zillət içində yaşayıb, Rusiyanın təsirləri Ermənistanı uçurma sürükləyib və Qarabağ münaqişəsi qeyri-sabit həyata səbəb olub. İndi belə bir

keçmiş rejimi yenidən hakimiyyətə gətirmək hansı məntiqə sığır?”

Z.Qarayevanın sözlərinə görə, Kreml Ermənistanda hakimiyyəti dəyişmək istərdi, amma bunun üçün sosial baza və yeni müxalifət olmalıdır: “Paşinyanın rəqibləri isə vurulmuş adamlardır. Bu canilər erməni xalqına da “qan uddurub”. İnanmıram ki, parlament seçkilərində onlar nəticə qazana bilsinlər. Həm də Sarkisyan siyasətdən xeyli kənarlşmış, özü də məhkəmə qapılarında sürünür. Paşinyan onları

daim təzyiq altında saxlayır. Bu sıxma-boğma seçki ərəfəsində güclənəcək. Yeni erməni baş nazir kifayət qədər çoxbilmiş siyasətçidir. Üstəlik, müxalifətin birləşməsi mümkün görünür. Çünki aşağılar onları dəstəkləmir. Son aksiyalar göstərdi ki, hətta kilsə də tükənib və erməni xalqı revanşistlərin arxasınca sürünməməlidir. Bunun nəticələri ağır ola bilər və Azərbaycan revanşizm əhvalında onların cəzasını verməyə hazırdır”.

■ **EMİL SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

Paşinyan Amerikada PR hücumuna keçdi

Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan Donald Trampın diqqətini cəkmək və ölkəsinin imicini gücləndirmək məqsədilə ABŞ-da lobbifəaliyyətinə start verib. Musavat.com xəbər verir ki, bu məqsədlə “Mercury” adlı PR və lobbifirəti ilə müqavilə imzalanıb.

Müqaviləyə əsasən, “Mercury” şirkəti Ermənistanla məsləhət və imic formalaşdırma xidmətləri göstərəcək. Bu xidmətlərin aylıq dəyəri 50.000 ABŞ dolları təşkil edir. Şirkətin əsas hədəfi Ermənistanı ABŞ üçün “Cənubi Qafqazda strateji və geosiyasi baxımdan önəmli tərəfdaş” kimi təqdim etməkdir. Rəsmi sənədlərdə Ermənistan Vaşinqtonun “regional və global maraqları baxımından əhəmiyyətli ölkə” kimi xarakterizə edilir.

Bu addım ABŞ-da administrasiya dəyişikliyi fonunda atılıb. Belə ki, əvvəlki prezident Co Bayden dövründə Vaşinqtonun İrəvana münasibəti daha pozitiv idi. Lakin Donald Trampın yenidən hakimiyyətə gəlməsi ilə ABŞ-ın Cənubi Qafqaz siyasətində öncül mövqə Bakıya verilib. Bu da ABŞ-Ermənistan arasında əvvəlki dövrdə əldə edilən bir çox razılaşmaların dondurulmasına səbəb olub.

Analitiklər Paşinyanın bu PR addımını Tramp administrasiyası ilə münasibətləri bərpa etməyə və Ermənistanın ABŞ-dakı mövqeyini gücləndirməyə yönəlmiş taktiki maneə kimi qiymətləndirirlər. Gözləntilərə görə, bu lobbikampaniyası yaxın aylarda daha da intensivləşəcək.

■ **Musavat.com**

Avropa Komissiyasının vitse-prezidenti, Al-nin Xarici siyasət və təhlükəsizlik məsələləri üzrə ali nümayəndəsi Kaya Kallas Avropa Mühafizəkarlar və İslahatçılar Qrupunun üzvü Emmanuel Fraqkosla görüşüb. “Bakı-Xəbər” xəbər yayıb ki, Fraqkosun təxribatçı suallarını cavablandırarkən Kallas Azərbaycanın daxili işlərinə qarışıb.

O, Bakıda mühakimə edilən erməni hərbi canlılarla bağlı “siyasi məhbus”, “erməni əsir-lər” kimi ifadələr işlədib, “qanunun alliyi”, “insan haqları”na istinad edib.

Kallas deyib ki, Bakıda olarkən Azərbaycan Prezidenti ilə təkbətək görüşdə guya bu sözlər onun diqqətinə çatdırılıb. Kallas Azərbaycan Prezidenti ilə nə vaxt təkbətək görüşdü ki, indi yalandan açıqlama verir? Onun Azərbaycan Prezidentlə ilə təkbətək görüşü olmayıb.

Yada salmaq ki, aprelin 25-də K.Kallas Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovla təkbətək və geniş tərkibdə görüşlər keçirib. Həmin görüşdən də verilən məlumatda qeyd olunur ki, burda Azərbaycan və Al arasında əməkdaşlıq gündəliyinin mövcud vəziyyəti, inkişaf perspektivləri, enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat, kommunikasiyalar, iqlim dəyişmələri ilə mübarizə daxil olmaqla müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq imkanları, habelə regional təhlükəsizlik məsələləri və Azərbaycan-Ermənistan normalaşma prosesi müzakirə olunub.

Kallas niyə İrəvana gə-dər-getməz Bakı-Brüssel əla-qələrində zərər vurur?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq müdafiəçisi Çingiz Qəni-zadə mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirib ki, Avropada Azərbaycanın haqq səsinə, onun beynəlxalq hüquqa əsaslanan haqlı mübarizəsinə obyektiv və ədalətli yanaşma sərgiləmək istəmə-yən müəyyən siyasi dairələr, nüfuzlu şəxslər və təsir gücünə malik qərarverici orqanlar

mövcuddur: “Xüsusilə də Avro-pa Komissiyasının vitse-prezi-denti, Avropa İttifaqının Xarici Siyasət və Təhlükəsizlik məsə-lələri üzrə ali nümayəndəsi Ka-ya Kallasın son açıqlamaları bu tendensiyanın bariz nümunəsi-dir və təəssüf ki, gözənilməz deyil. Uzun illərdir ki, Avropa-nın bəzi siyasi institutları və fər-di fiqurları erməni lobbisinin tə-siri altına düşüblər və bu lobbi-çilik fəaliyyətləri onların obyektiv mövqe nümayiş etdirməsi-nə ciddi şəkildə mane olur. Belə bir şəraitdə Azərbaycanın haqq səsinə eşitmək, real vəziyyəti düzgün qiymətləndir-mək əvəzinə, reallığı təhrif edən, ikili standartlara əsasla-nan, qərəzli və yönləndirilmiş bəyanatlar verilir”.

Ç.Qəni-zadə söyləyib ki, Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi hərbi və mülki cinayətlərə görə məsuliyyətə cəlb olunmuş şəxslərin məhkəməsi gedi-r: “Bu proseslər tam şəffaf, qanun çərçivəsində və beynəlxalq hüquq normalarına uyğun şəkildə aparılır. Lakin təəssüf ki, belə bir ədalət mühakiməsi zamanı belə şəxsləri “siyasi məhbus” kimi təqdim etmək cəhdləri göstərilir. Bu, tək-cə Azərbaycan dövlətinə qarşı deyil, eyni zamanda, beynəlxalq hüquqa və ümumən insanlığa qarşı yönəlmiş riyakarlıqdır.

Əslində, “siyasi məhbus” anlayışının özü Avropada çox vaxt ikili standartlara əsasən tətbiq olunur. Avropa İttifaqında bu anlayışın dəqiq, vahid, hüquqi çərçivədə formalaşmış bir tərfi yoxdur. Hər ölkəyə, hər hadisəyə, hətta hər şəxsə fərqli yanaşılır. Kaya Kallas da çox yaxşı bilir ki, bu gün “erməni əsirləri” kimi təqdim edilən

Brüssel yenə ayağına “atəş” açdı - Azərbaycana qarşı qərəz bitmir

Al-nin baş diplomatı İrəvana gə-dər-getməz Bakı ilə əlaqələrə zərbə vurdu - sərt mövqe

şəxslər əslində hərbi cinayət-karlardır və onlar beynəlxalq hüquq normalarına əsasən mühakimə olunurlar. Bu şəxslər müharibənin başlan-ması, işğalçılıq siyasətinin hə-yata keçirilməsi, separatçılığın təşviqi, dinc əhaliyə qarşı terror aktlarının törədilməsi və digər ağır cinayətlərə görə məsuli-yət daşıyırlar”.

Hüquq müdafiəçisi hesab edir ki, belə bir fonda onların “siyasi məhbus” adlandırılması həm hüquqi, həm də məəvi baxımdan qəbul edilməzdir:

“Azərbaycanın məhkəmə sis-temi bu məsələlərdə yüksək peşəkarlıq və obyektivlik nü-mayiş etdirir. Son dövrlərdə keçirilən məhkəmə proseslə-rində müşahidə olunan şəffaf-lıq, prosedür qaydalarına ciddi riayət edilməsi, təqsirləndirilən şəxslərin hüquqlarının tam tə-min olunması - o cümlədən müstəqil vəkillərlə təmin olun-maları, vəsatətlərinə baxılma-sı, ehtiyat hakimlərin təyin olunması və digər detallara ciddi yanaşılması göstərir ki, burada hansısa qanun pozun-

tusundan, qeyri-obyektivlik-dən söhbət gedə bilməz. Bu proseslərə beynəlxalq müşahi-dəçilər və diplomatik nüma-yəndəliklərin əməkdaşları da qatılır və onlar da bu şəffaflığın, hüquqi əsasların şahidi olurlar”.

Həmsöhbətimizin fikrincə, ən maraqlısı isə budur ki, bu şəxslərin bir çoxu törətdikləri cinayətləri etiraf ediblər: “Onlar açıq şəkildə bildirirlər ki, dinc əhalinin yaşadığı evlərə gecə saatlarında raket və artilleriya zərbələri endiriblər, şəhərlərin

işğalında və ərazilərin bölün-məsində fəal iştirak ediblər. Bütün bunları öz dilləri ilə etiraf edən şəxsləri hələ də “siyasi məhbus” kimi təqdim etmək cəhdi, sadəcə olaraq beynəlxalq ictimai rəyi çaşdırmaq və Ermənistanın maraqlarına xid-mət etmək cəhdidir”.

Ç.Qəni-zadə qeyd edib ki, Kaya Kallasın Prezidentlə gu-ya baş tutmuş görüşə istinad edərək irəli sürdüyü fikirlər də əslində Avropa ictimaiyyətinə və onun öz arxasında dayanan siyasi himayədarlarına yönəl-miş, faktlara deyil, manipulya-siyaya əsaslanan yalan və uy-durma bəyanatlardır: “Onun sözlərində olan ziddiyyətlər və reallıqdan uzaq iddialar göstə-rir ki, bu kimi çıxışlar sırf siyasi sifariş əsasında hazırlanır və heç bir obyektivliyə malik deyil. Azərbaycan xalqının qanına əli bulaşmış, günahsız insanlara qarşı ağır cinayətlər törətmiş, yüzlərlə ailənin faciəsinə sə-bəb olmuş bu şəxslərin hər biri hansısa beynəlxalq səviyyədə verilən bəyanatlardan, qəra-lardan asılı olmayaraq, Azər-baycan Respublikasının qa-nunları ilə mühakimə olunacaq və layiqli cəzalarını alacaqlar. Burada güzəştə, bağışlanma-ğa və siyasi don geyindirilmə-sinə yer yoxdur. Ədalət bərpa olunmalıdır və olunacaq!”

✎ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Putin ilk dəfə evini göstərdi - Niyə Leninin yox, III Aleksandrın portreti...

Qabil Hüseynli: “Rusiya lideri imperiya vurğunudur, ona görə də...”

Rusiya prezidenti Vladimir Putin son üç ildə daha çox ge-cələrini Kremldə keçirdiyini bildirib və jurnalistlərə mənzilinin ətrafını göstərmiş. Minval.az xəbər yayıb ki, jurnalist Pavel Zarubin öz Telegram kanalında dövlət başçısı haqqında sənədli filmin fraqmentlərini dərc edib. Kadrlarda çəkiliş qrupunun Kremldəki mənzil ətrafında Putini izlədiyi görünür. O, interyeri göstərir: güzgülü ağ divarlar, imperator III Aleksandrın portreti və pəncərənin yanındakı ağ piano - prezidentin sözlərinə görə, nadir hallarda olsa da, onu ifa edir.

Daha sonra Putin jurna-listləri tünd ağacdan hazırlanmış kitabxanaya aparıb və iki yataq otağının harada oldu-ğunu göstərib. O, mənzildə yerləşən ev kilsəsinə də nümayiş etdirib.

Kreml lideri ilk dəfə idi ki, yaşadığı evi göstərirdi. Onun malikanəsində diqqət çəkən detal isə məhz imperator III Aleksandrın portretidir. Niyə I Pyotr, Lenin yox, məhz III Alek-sandr?

Qeyd edək ki, III Aleksandr Romanovlar sülaləsinin üzvü, 1881-1894-cü illərdə Rusiya imperiyasının imperatoru olub. Təmsil etdiyi hökumətə qarşı çıxıb və rus millətçiliyini dəstəkləyib. Aleksandrın əsas qa-yəsi dili, dini, idarə forması bir olan ölkə yaratmaq idi. Bu məqsədlə alman, polyak, fin, uyğur və qırğız əsilli insanlara rus dilini və rusca təhsil keçən məktəbləri məcburi olaraq qə-bul etdirib, yəhudilərə təzyiq göstərmiş və mərkəzdən uzaqda

yerləşən, alman, polyak və İs-veç təşkilatlarının qalıqlarını aradan qaldırıb.

Xarici əlaqələrdə sülh tə-rəfdarı olan Aleksandr, buna baxmayaraq almanlardan razı deyildi. Ancaq yenə də bu ölkə ilə yarana biləcək ziddiyyətdən yayınırı.

Putinin də rus dilinə, postsovet ölkələrində rusca təhsilə necə bir əhəmiyyət ver-diyini qeyd etmək yerinə düşər. Kreml lideri millətçi-mühafizə-kar bir baxışlara sahibdir. Don-basdakı “xüsusi hərbi əməliyyat” da Ukraynadakı rusların “xilas etmə” kimi təqdim etmək-dədir.

Ancaq Putin III Aleksandr deyil, I Pyotrun vəsiyyətini əsas tutaraq onun portretini evində asa bilər. Niyə onu seçməyib? Ümumiyyətlə, bu portret nəyin signalı və ya me-sajdır?

Bəzi analitiklər qeyd edir ki, Putinin Leninin portretini seçməməsi təəccüblü deyil. Çünki Putin dəfələrlə SSRİ-nin qurucusu olan Leninin milli si-yasətini tənqid edib, xüsusilə onun federativ quruluş ideyası-nı “bölgələrin minalanması” ki-mi qiymətləndirib. Leninin

portreti Putinin milli birlik və güclü dövlət ideyasına uyğun gəlir.

I Pyotr isə Putinin çıxışla-rında tez-tez sitat gətirdiyi, bəzən özünü onunla müqayis-ə etdiyi bir fiqurdur. Amma I Pyotr daha çox islahatçı və Avropaya inteqrasiya yönüm-lü lider kimi tanınır. Halbuki, Putinin bugünkü siyasəti Avropadan uzaqlaşma, “ənənə-vi rus dəyərlərinə dönüş” xə-ttini izləyir. Bu baxımdan III Aleksandr daha uyğun sim-voldur - islamafob, antisema-tik və mühafizəkar millətçi li-dər kimi.

Bundan başqa, III Alek-sandr dövrü Rusiyanın nisbi daxili sabitlik dövrü kimi təqdim olunur. Bu, Putinin ictimaiyyə-tə “sabit və güclü Rusiya” obra-zını formalaşdırmaq istəyi ilə üst-üstə düşür. İmperiya irsinə bağlılıq da burada mühüm rol oynayır - Putin özünü sovet li-dərlərindən çox, imperatorluq irsinin varisi kimi təqdim etmə-yə çalışır.

Beləliklə, qeyd edilir ki, Pu-tinin III Aleksandrın portretinə evində yer verməsi təsadüfi dekorativ seçim deyil. Bu, onun ideoloji dünyagörüşünü, siyasi kursunu və millətçi-mü-hafizəkar idarəçilik modelinə bağlılığını simvolizə edən şüur-lu mesajdır. Bu portret bir növ “mənim siyasi idealım budur” deyiminin vizual ifadəsidir.

Professor Qabil Hüseynli “Yeni Müsavat”a deyib ki, Ru-

siya Ukraynaya hücum etdiyi günün səhəri jurnalistlər Lav-rova sual verdilər: “Rusiyanın Ukraynaya hücum edəcəyini nə vaxt bildiniz?” O isə belə cavab vermişdi: “Gecə saat 2-də yatmaq istəyirdim, lakin qəfil-dən Kremldən zəng gəldi və mənı Kremlə dəvət etdilər. Orada öyrəndim ki, Rusiya saat 5-də Ukrayna sərhədlərini keçəcək”.

Soruşdular ki, “Bəs Putin, xarici işlər naziri kimi sizinlə məsləhətləşməmişdimi?” Lav-rov cavab verdi: “Onun Kreml binasındakı kabinetində I Pyot-run, II Yekaterinanın və III Aleksandrın portretləri asılıb. Putin onlarla məsləhətləşib, bi-zimlə məsləhətləşməyə ehti-yac qalmayıb.”

Yeni Putin imperiya vurğunudur. Ruslara xas olan böyük imperiya arzusu - bütün dünya-yə sahib olmaq, hamiya hökm etmək kimi xəyallarla yaşayan, şovinst və millətçi düşüncəyə sahib bir şəxsdir. Vladivostok-da konfrans keçirilərkən bir uşaq ona yaxınlaşaraq soruş-muşdu: “Cənab Prezident, bi-zim sərhədlərimiz haradan başlayıb, harada bitir?” O isə belə cavab vermişdi: “Bizim sərhədimiz buradan - Vladi-vostokdan başlayır, amma bit-mir. Dünyanın o biri ucuna qə-dər gedib çıxır. Yeni o, bütün dünyanı xəyalında özünü kü sayır”.

✎ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

150 ilin adamı - Adil müəllim...

(Adil Qaçayoğlunun əziz xatirəsinə)

Mayın 4-də Adil Qaçayoğlunun aramızdan ayrılmasından 17 il keçir. 17 il uzun müddətdir, amma... 52 yaş nədir ki!? Adil müəllim kimi insanın həyatdan vaxtsız-vədəsiz köçməsi təkcə onun ailəsi, dostları üçün itki deyildi. Onu bu dünya itirdi. Adil müəllim dünyanın yaxşı adamlarının kisəsindən getdi. Ondan sonra jurnalistikada hər biri bir mənə verən nöqtələr də getdi, futbol haqda yazıların ləzzəti də.

O sanki yazılarında sevdiyi üç nöqtələr kimi deyirdi hər sözünü. Yazılarında faktların dəqiqliyinə, sözlərin yazılışına, vergülün yerində olmasına necə dəqiq idisə, danışanda da elə idi. Səninlə heç bir mövzuda sonadək mübahisəyə girməzdi, amma iş yazıya gələrdi, adamın "küreyini yerə vurmasaydı", əl çəkməzdi. Evə gedib oradan zəng vuraçaqdi: "Dədə, lüğətlərə baxdım yenə, bax, oxuyuram o sözü..." Jurnalistikanın və dilimizin adil adamı idi Adil müəllim...

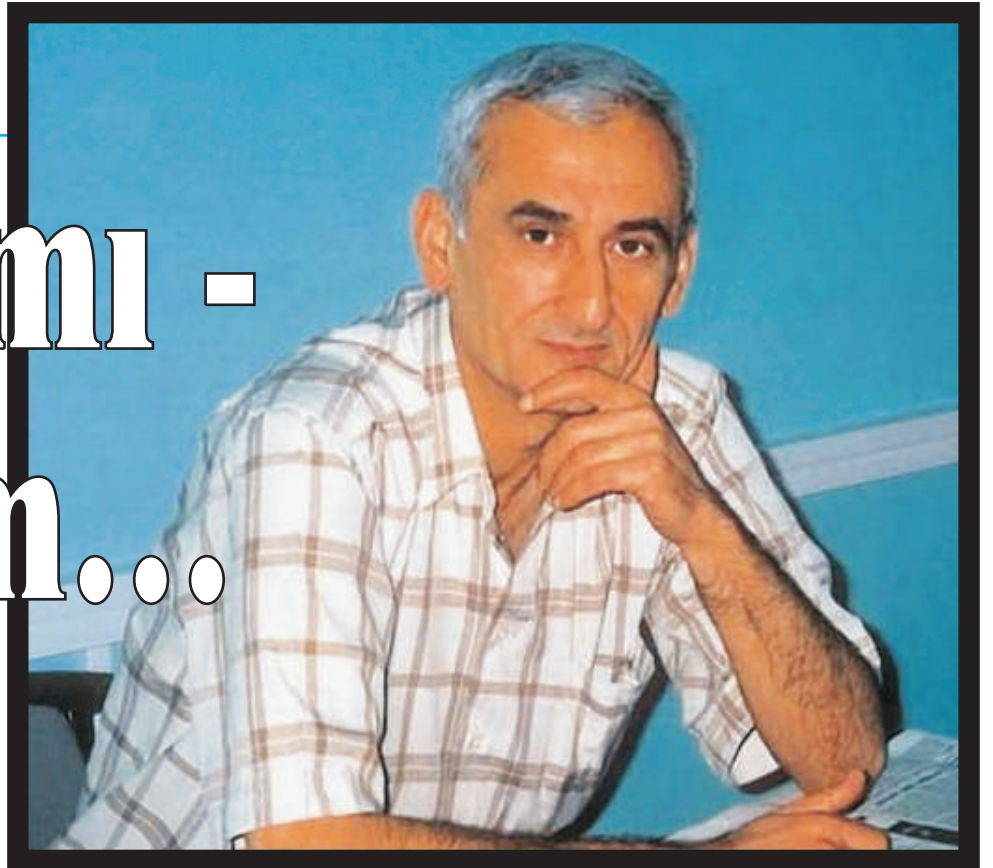
Əminəm ki, onu tanıyanlar, onunla haçansa bir tikə çörək kəsənlər, bir yerdə lap bir həftə bir redaksiyada işləyənlər onu həmişə xoş sözlərlə xatırlayırlar. Başqa cür ola bilməz.

52 yaş! Nə amansız tale! Tanıyanlar bilir, Adil müəllimi nə bu zalım dünyanın etinasız adamları, nə də heç tərgidə bilmədiyi siqaret öldürdü. Qarabağ dərdi, heç qaysaqlamayın Ağdam həsrəti onu aramızdan çox tez apardı...

Adil müəllimin içindəki, yaddaşındakı, xatirəsindəki Ağdama dəymək, ona şuşalı zarafatı ilə toxunmaq belə

mümkün deyildi. Bir daşını belə ehtiyatsız "tərpətmək" onu üzər, incidirdi. O, Qarabağdan, Ağdamdan danışanda əlləri ilə həmişə üreyinin üstünü oxşayırdı. Adama elə gəlirdi ki, üreyində qubar olmuş Ağdamı, o xatirələri belə sıgallayaraq oxşayır. Sanki təkcə öz şəxsi nisgilinə deyil, həm də Ağdamın üzərinə sığal çəkirdi...

İş elə gətirmişdi ki, milis atasının vəzifəsi ilə bağlı bir neçə rayonda yaşamışdı, amma o, bütün ruhu ilə Qarabağ adamı idi. Ağdamla qan qohumluğu bağlarını var, amma Adil müəllimi onlardan həmişə fərqləndirirdim. Adil müəllimdə də ağdamlılara məxsus cığallıq, erköynülük, sözü üzə sərt demək vardı. Zarafatları, duzlu-məzəli Ağdam söhbətləri də öz yerində. Amma ağ-

damlı Adil müəllim həm də bir başqa idi: ziyalı, istedadlı və ədalətli...

Özü də istəmirdi bu cür erkən aynılığı... Bilsəydi ki, 2020-ci ildə, noyabr ayının 20-də Ağdam həm də bir güllə atılmadan işğaldan tam azad olunacaq, yaşayardı, yaşadardı özünü yəqin. Ağdam üçün, Ağdamda ölmək üçün yaşayardı...

Bu il medianın 150 illiyi təntənə ilə qeyd olunacaq. Adil müəllim yaşasaydı, yaşı 70 civarında olacaqdı. Təvəqem budur ki, Mətbuat Şurası onu unutmasın.

Adil müəllim Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki

BDU) jurnalistika fakültəsini bitirdikdən sonra ilk iş yeri "Şən həyat" (indiki "Balakən") qəzeti olub. 1981-1991-ci illərdə "Azərbaycan gəncləri"ndə çalışan Adil Qaçayoğlu sonrakı illərdə "Həyat" (indiki "Azərbaycan"), "Yeni fikir", "Ülfət" qəzetlərində işləyib. 1990-cı illərin ikinci yarısında populyar "Panorama" gündəliyinin baş redaktor müavini olub. Qəzetçi ömrünün sonrakı mərhələsində "Detektiv", "525-ci qəzet", "Yeni yüzil", "Bizim əsr", "Gün səhər", "Yeni Müsavat" qəzetlərində çalışıb.

Adil müəllim Azərbaycan jurnalistikasının, milli mətbu-

atın inkişafında, şübhəsiz ki, xidmətləri olan adamdır. Mənim üçün "150 ilin adamları"ndan biri də odur, Adil müəllim...

Adil müəllimin bu dünyada Qarabağdan və Ağdamın azadlığından başqa umacağı olmadı. Onun futbol azarkeşi və bilicisi olması da Ağdamla, tarixi "İmarət" stadionu ilə sıx bağlı idi yəqin ki... Adil müəllim "Qarabağ"ın Ağdam stadionunda oynamasını istəyirdi, bunu görməyi arzulayırdı. Tezliklə bunlar da olacaq. Amma Adil müəllimsiz.

52 yaş nədir ki?

✎ **Nazim Sabiroğlu,**
"Yeni Müsavat"

Erməni vəhşiliyinin açıq səma altındakı sübutları: kütləvi məzarlıqlar

Qarabağda daha bir vandallıq aşkarlanıb; Azərbaycan bu dəlil-sübutlardan istifadə edəcəkmi?

Erməni vandalların işğal dövründə Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi vəhşiliklər saymaqla bitməz. Bu da növbəti fakt - Qarabağda daha bir kütləvi məzarlıq aşkarlanıb.

"Beynəlxalq hüquqa görə, insanların girov götürülməsi qadağan olunsada, burada insanlar girov götürülməklə yanaşı, işgəncələrlə qətlə yetirilib. Onlar qətlə yetirildikdən sonra burada kütləvi şəkildə dəfn olunub".

"Yeni Müsavat" bildirir ki, bunu Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası İşçi qrupu rəhbərinin müavini Eldar Səmədov jurnalistlərə açıqlamasında deyib. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan tərəfi uzun müddət həm Xocalı soyqırımı zamanı, eləcə də Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü nəticəsində itkin düşmüş vətəndaşların taleyinin araşdırılması ilə bağlı beynəlxalq təşkilatların vasitəsi ilə Ermənistanı sorğular göndərmiş: "Bu insanların taleyi ilə bağlı faktları Ermənistan tərəfi gizlətməyə davam edir".

E.Səmədov qeyd edib ki, aşkarlanan meyit qalıqlarında zorakılıq izləri aşkar görünür: "Onların ayaq, əl və kəllə sü-

müklərində küt alətlərlə vurulmuş zədələr var. Meyit qalıqları üzərində işgəncə izləri aşkar görünür. Geyimlərdən görünür ki, bu qalıqlar mülki şəxslərə aiddir. Mütəxəssislərin rəyinə görə, onların arasında qadınlar çoxluq təşkil edir. Qazıntı prosesi davam edir. Ola bilsin ki, yerin aşağı laylarında yenə meyit qalıqları tapılsın".

Məlumdur ki, sülh sənədi layihəsinin bəndlərinin birində Azərbaycan və Ermənistan beynəlxalq instansiyalarda bir-birinə qarşı məhkəmə iddiaları qaldırmamaq öhdəliyi götürüb. O zaman bu kimi faktlar necə olsun bəs? Azərbaycan

kütləvi məzarlıqlarla bağlı dəlil-sübutlardan istifadə edəcəkmi?

Beynəlxalq hüquq üzrə ekspert Ələvsət Allahverdiyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bu məsələnin beynəlxalq hüquqi bir məsələ olduğunu qeyd etdi: "Əslində, çox maraqlı məsələyə toxunmusunuz. Bu, iki dövlətin məsələsi deyil, təbii ki, beynəlxalq hüquqi məsələdir. Yəni silahlı münaqişələr dövründə mülki şəxslərin məcburi yoxa çıxarılması, itkin düşməsi və sonradan onların taleyi haqqında məlumat verilməməsi beynəlxalq sülh və təhlükəsizlik üçün qorxuludur. Ermənistanın

Azərbaycana təcavüzü nəticəsində dinc mülki əhalinin öldürülməsi, işgəncələrə məruz qalması və əsir götürülməsi dünya ictimaiyyətinə məlumdur.

Demək olar ki, dinc mülki əhali erməni silahlı birləşmələrinin törətdikləri müharibə cinayətlərinin qurbanına çevrilib. Təcavüzkar siyasətin həyata keçirilməsinin nəticəsi olaraq 3968 nəfər itkin düşmüş şəxs kimi qeydiyyatla alınıb. Onlardan 3962 nəfəri Birinci Qarabağ müharibəsində, 6 nəfəri isə Vətən müharibəsində itkin düşüb. Halbuki, Ermənistan Bütün Şəxslərin Məcburi yoxa çıxarılmasından

Müdafiəsi üzrə 2006-cı il Konvensiyasının iştirakçısıdır. Konvensiyanın 1-ci maddəsinin 1-ci bəndində göstərilir ki, heç kəs zorla itkin düşməyə məruz qala bilməz. 2-ci bəndində isə qeyd olunur ki, istər müharibə vəziyyəti, istərsə də müharibə təhlükəsi, daxili siyasi qeyri-sabitlik və ya hər hansı digər ictimai fəvqəladə vəziyyət, heç bir müstəsna hal məcburi itkin düşməyə əsas kimi istinad edilə bilməz".

Hüquqşünas vurğuladı ki, Ermənistan birincisi, insanları məcburi yoxa çıxarmaqla Konvensiyanın tələblərini pozmuş, ikincisi isə həmin şəxslərin taleyi haqqında, habelə onların məzarları haqqında məlumat vermədiyi üçün beynəlxalq humanitar hüquq normalarının tələblərini pozub: "Xüsusilə bildirmək istəyirəm ki, bu sahədə aparılmış araşdırmalar da təsdiq edir ki, məcburi yoxa çıxarılan, itkin düşmüş şəxslər işgəncələrlə öldürüldüyündən qarşı tərəf heç vaxt bununla bağlı məlumat vermək istəmir. Söhbət tək öldürülməkdən getmir, həm də öldürülmüş şəxslərin meyitləri üzərində təhqiredici hərəkətlər edilir və onlar tanınmaz hala salınır. Bunlar beynəlxalq fərdi cinayət məsuliyyətinə səbəb ola biləcək müharibə cinayətləridir. 1949-cu il Müharibə qurbanlarının müdafiəsi-nə dair Cenevrə Konvensiyaları müəyyən edir ki, ölümlər, mümkün qədər mənsub oluqları dinin ayinlərinə uyğun dəfn edilməli və yalnız müstəsna hallarda, gigiyena ilə bağlı imperativ səbəblərə görə, ölənin dininə görə yandırıl-

la bilər. Cenevrə Konvensiyaları bundan əlavə, prinsipcə dəfnin fərdi qəbirlərdə olmasını tələb edir".

Onun sözlərinə görə, kollektiv qəbirlərdən yalnız şərait fərdi qəbirlərdən istifadəyə imkan vermədikdə və ya hərbi əsirlərin və ya mülki inter-nirlərin dəfn edilməsi zamanı istifadə oluna bilər: "Çünki qaçılmaz hallar kollektiv qəbirlərdən istifadəni tələb edir. Nəhayət, Cenevrə Konvensiyaları imkan daxilində qəbirlərin milliyyətinə görə qruplaşdırılmasını tələb edir. Konvensiyadan da görünür ki, meyitlərlə qəddar davranışa yol verilməməlidir. Bu əməllər Ermənistan silahlı birləşmələrinin törətdiyi beynəlxalq cinayətlərin bir hissəsidir. Törədilmiş beynəlxalq cinayətlər isə cəzasız qalmamalıdır. Bu beynəlxalq sülh və təhlükəsizlik üçün təhdiddir. Cəzasızlıq yeni beynəlxalq cinayətlərin törədilməsinə şərait yaradır. Bu isə heç bir halda sülh danışıqlarının həyata keçirilməsinə mane olmamalıdır. Tarixə nəzər salsaq, görürük ki, II Dünya müharibəsi başa çatdı, sülh danışıqlarına başlanıldı və eyni zamanda Nürnberq və Tokio tribunalları yaradıldı və cinayətkarlar mühakimə olundular. Bununla bərabər də sülh müqaviləsi imzalandı. Ölkə Prezidenti öz çıxışlarında da qətiyyətlə vurğulamışdı ki, Ermənistanın keçmiş siyasi və hərbi rəhbərləri törətdikləri beynəlxalq cinayətlərə görə mütləq beynəlxalq cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalıdırlar".

✎ **Cavanşir Abbaslı,**
"Yeni Müsavat"

"Hazırda gənclərin sevərək içdiyi enerji içkiləri sağlamlıq üçün ciddi problemlər yaradır. Nəzərə almaq lazımdır ki, enerji içkilərinin satışı qanunvericiliklə 18 yaşından aşağı şəxslərə tövsiyə olunmur. Bunun da səbəbi həmin içkilərin inkişafda olan orqanizmə zərər vura bilməsi ehtimallarıdır".

lənme, insulin müqaviməti və 2-ci tip şəkərli diabet riskini artırır. Süni şirinləşdiricilərdən istifadə edilən "şəkərsiz" versiyalar da maddələr mübadiləsinə mənfi təsir göstə-

rədə dəfələrlə kardioloqlar da açıqlama verib, energetik içkilər ürəyə ziyanlıdır. Amma kardioloqa qulaq asan var?! Adını tanınmış qoyduqları müğənniləri bu reklam

Gəncləri həbsə aparan səbəblər - hüquqşünas rəyi

Son illərin statistik göstəricilərinə görə, 18-30 yaş arasında olan gənclər tərəfindən törədilən müəyyən cinayət növlərində artım müşahidə olunur.

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, 18-30 yaşda cinayət törədənlərin ümumi sayı 2023-cü il ərzində 6 min 325 olub. Cinayət törətmiş 18-24 yaşda olan gənclərin sayı son statistikalara görə 2 min 506 nəfər təşkil edib. Bu statistika 10 il əvvəl - 2010-cu ildə 3 min 367 idi.

Yaşı 25-29 olan gənclər arasında törədilən cinayətlərin sayında isə digər illərə nisbətən artım müşahidə olunur. Belə ki, 25-29 yaşda cinayət törədən gənclərin ümumi sayı 2023-cü ildə 3 869 olub ki, bu da əvvəlki illərə nisbətən 1000 nəfərə qədər artım deməkdir.

Gənclərin həbsə düşməməsi üçün hansı addımlar atılmalıdır?

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov deyib ki, gənclərin həbsə düşməsinin qarşısını almaq üçün ilk növbədə məktəblərdə və ali təhsil müəssisələrində hüquqi biliklərin tədrisi artırılmalıdır: "Cinayət məsuliyyətinin fəsadları, narkotik vasitələrin və zorakılığın nəticələri haqqında real faktlara əsaslanan, emosiya yüklü sosial kampaniyalar təşkil olunmalıdır. Rəqəmsal platformalarda (TikTok, Instagram və s.) gənclərə yönəlik maarifləndirici kontentlərin hazırlanması da işin xeyrinə ola bilər. Bundan başqa, valideynlərin tərbiyə və nəzarət rolu gücləndirilməli, sosial xidmət orqanları ailə problemlərini vaxtında müəyyən edib müdaxilə etməlidir. Sosial-iqtisadi problemlər, işsizlik və ailədaxili zorakılıq kimi risk faktorları ilə mübarizə gücləndirilməlidir".

N.Ələsgərov deyib ki, bu gün cəzaçəkmə yerləri əsas mahiyyətini ehtiva etmir: "Türməyə düşən, oradan çıxandan sonra yenidən cinayətə sürüklənir. Bu, cəzaçəkmə yerlərində sağlam mühitin istənilən səviyyədə olmaması ilə əlaqədardır. Ona görə də gənclər üçün alternativ cəza tədbirləri - ictimai işlər, şərti cəza, elektron nəzarət sistemləri daha geniş tətbiq olunmalıdır. Həbsdə olan gənclər üçün peşə təhsili, psixoloji dəstək, motivasiya proqramları və yenidən inteqrasiya layihələri həyata keçirilməlidir. Gənclərin məşğulluq imkanları artırılmalı, startaplar, sosial təşəbbüslər və könüllülük proqramları vasitəsilə onların enerjisi faydalı istiqamətə yönləndirilməlidir. İdman, incəsənət və texnologiya sahələrində pulsuz və ya subsidiyalı dərnəklər təşkil edilməlidir. Cəzaçəkmə yerləri cəzalandırma deyil, islah və sosial reinteqrasiya məqsədilə təşkil olunmalıdır".

Gənclərə ikinci şans verən proqramlar - təhsil imkanı, psixoloji yardım və iş imkanları ilə təmin edilməlidir. Yeni cəza verməklə problemi həll etmək mümkün deyil. Əsas məsələ, gəncləri cinayətə aparan yolu öncədən kəsmək vacibdir. Bunun üçün isə cəmiyyətin bütün təbəqələri - ailələr, məktəblər, dövlət qurumları və QHT-lər birgə çalışmalıdır.

■ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

■ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

SOS: Bu zərərli içkilər məktəblərə də ayaq açıb - Xəbərdarlıq

Gənclər arasında artan qəfil ölümlərin bir səbəbi də enerji içkiləri ola bilər, çünki...; həkim əhalini bu məhsullardan uzaq olmağa çağırırdı

Bu fikirləri Modern.az-a qida təhlükəsizliyi hərəkatının üzvü Məhsəti Hüseynova bildirib.

O qeyd edib ki, bu gün məktəb və universitet kənarlarında enerji içkilərinin az yaşlılara satıldığını görə bilirik.

"Nəticədə görürük ki, bu içkilərin satışında müştərinin yaşı nəzərə alınmır. Məhsulların zərərli tərkibindəki maddələrlə bağlıdır. Yüksək miqdarda kofein, şəkər və digər kimyəvi maddələrin olması insan orqanizmi üçün zərərliyə. Bəzən bu maddələr vitamin adı altında məhsul üzərinə yazırlar. Sintetik maddələrdən ibarət olduqları üçün insan orqanizmi zərərli hesab olunur", - M.Hüseynova həyəcan təbii çalib.

Mütəxəssis xəbərdar edib ki, bu içkiləri daimi qəbul etmək ürək-damar xəstəlikləri, şəkərli diabet riskini artırır: "Tərkibində olan kofein yorğunluğu azaltsa da, artıq qəbul etmək yuxusuzluq, iştahsızlıq, narahatlıq yaradır. Jenşen bitkisi immun sisteminin güclənməsinə şərait yaratsa da, enerji içkisinin tərkibində olduqda öz funksiyasını itirir".

Onun sözlərinə görə, 20-25 yaşlı gənclər bu içkilərdən uzaq dursalar yaxşı olar: "Bu, tükənmişlik enerjisini artırır. Həmçinin reproduktiv sağlamlığa zərər verir. Elmi tədqiqatlar nəticəsində məlum olub ki, enerji içkiləri hər gün içilməməlidir. Üstəlik, bu içkilərin çoxu sadəcə "enerji" adı altında satılır".

Qeyd edək ki, hazırda "Full", "Berg", "Hell", "Red

Bull" və müxtəlif adlarda enerji içkiləri satışıdır.

Bu aludəçiliyi necə azaltmaq olar? Qadağa nəticə verməmi?

Həkimlərin və tibb ekspertlərinin enerji içkiləri ilə bağlı mövqeyi ümumilikdə ehtiyatlı və tənqidi xarakter daşıyır. Onlar bu içkilərin tərkibindəki stimullaşdırıcı maddələrin - xüsusilə kofein və şəkərin - orqanizmə qısa müddətdə enerji versə də, uzunmüddətli və ya nəzarətsiz istifadəsinin ciddi sağlamlıq fəsadlarına yol açabilecəyini bildirirlər.

Kardioloqlar xəbərdarlıq edirlər ki, enerji içkiləri ürək döyüntüsünü artırır, qan təzyiqini yüksəldə bilər və bəzi insanlarda ürək ritm pozğunluqlarına səbəb ola bilər. Bu, xüsusilə əvvəldən ürək-damar problemi olan şəxslər üçün təhlükəlidir. Gənc və sağlam insanlarda belə qəfil ürək dayanması halları qeydə alınıb, xüsusilə fiziki gərginlik zamanı və ya alkoqolla birlikdə istifadə olunduqda.

Nevropatoloqlar və psixiatrlara görə, enerji içkiləri beyin fəaliyyəti üzərində güclü təsir göstərir. Davamlı istifadəsi yuxu pozğunluqlarına, əsəbilik, panik atak, depressiya və asılılıq simptomlarına səbəb ola bilər. Onlar həmçinin uşaqlar və yeniyetmələrin sinir sistemi hələ tam inkişaf etmədiyi üçün bu içkilərin onlarda daha güclü və zərərli təsir göstərə biləcəyini vurğulayırlar.

Endokrinoloqlar və diyetoloqlar enerji içkilərinin yüksək şəkər tərkibinə diqqət çəkirlər. Onlar bildirirlər ki, bu içkilərin tez-tez qəbulu piy-

rə bilər.

Pediatrlar bu içkilərin uşaqlara ümumiyyətlə verilməməsinə tövsiyə edirlər. Onların fikrincə, enerji içkiləri uşaqlarda hiperaktivlik, diqqət dağınıqlığı, yuxusuzluq və davranış pozuntularına səbəb ola bilər. Həmçinin, erkən yaşlardan belə məhsullara öyrəşmək gələcəkdə kofein və şəkər asılılığının əsasını qoya bilər.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) və digər beynəlxalq səhiyyə qurumları da enerji içkilərinin tərkibi və istifadəsinə nəzarətin gücləndirilməsinə tövsiyə edir, xüsusilə gənclərin qorunması üçün yaş məhdudiyyətlərinin tətbiqini və reklamların məhdudlaşdırılmasını dəstəkləyirlər.

Həkim-pediatr Vaqif Qarayev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bölüşüb: "Əslində, energetik içkilər bütün yaşlarda ziyanlıdır. 18 yaşdan aşağı olanlara isə ümumiyyətlə vermək olmaz. Amma telekanallar fasiləsiz reklam edirlər. İnsanlarda belə bir stereotip formalaşıb, həkim nə deyir ona məhəl qoymur yoxdur. Əsas sosial şəbəkələr və telekanalların sosial verilişlərində nə deyilsə, odur. Energetik içkilərin tərkibində normadan artıq kofein, şəkər var, onlar böyüyən orqanizm üçün ziyanlıdır, qətiyyətlə yoxdur. Energetik içkilərin verdiyi dırnaqarası enerji əslində orqanizmi zəiflədir. Orqanizm öz-özünü yeyir, bitirir - belə bir ifadə də var. Əvvəlcə xoş əhval-ruhiyyə yaradır. Amma təkrar qəbul edəndə əsəb sistemində, ürək-damar sistemində zərər verir. Bu ba-

çarlarına dəvət edirlər. Cəmiyyətdə hörməti olan idmançılar belə energetik içkiləri reklam edir. Ortada kifayət qədər pullar var. Qazanan, qazanır, amma əziyyət çəkən övladlarımızdır".

V.Qarayevin sözlərinə görə, təbii, səhiyyə, həkim bu pulların qarşısında acizdir: "Mən də görürəm, marketlərdə uşaqlar energetik içki alırlar. Ümumiyyətlə, qazlı, rəngli içkilər də uşaq orqanizminə ziyanlıdır. Həmin rəngli içkiləri adi salfet üzərindən süzgəcdən keçirmiş kimi edin, görün orada necə çöküntülər qalır. Bu, süzgəcdə qalırsa, eynilə uşaq orqanizmində də qalır. Bu, dövrümüzün beləsidir".

Pediatr "fast-food"ların zərərindən də danışır: "Elə ölkələr var ki, "fast-food" məmulatlarının istehsalı qadağandır. O cür işə müəssisələrini bağlayıblar. Amma bizdə hər yerdə var. Kartof qızartmasını hamı bəşirə bilir. Bunu evdə bişirir də. Kartof sözünün sonuna "free" əlavə edəndə nə olur. Bunu hansı yağda bişirirlərsə, uşaq orqanizmi üçün kökündən ziyanlıdır. Bilirsiniz, bunun haqda çox danışmışıq, amma eşidən yoxdur".

Qeyd edək ki, mütəxəssislərə görə enerji içkilərinin alkoqolla birlikdə istifadəsi də çox risklidir. Alkoqolun yuxululuq və sakitləşdirici təsiri kofeinlə örtüldüyü üçün insan öz sərxoşluğunu hiss etmir və bu da daha çox alkoqol qəbuluna, nəticədə zəhərlənməyə və ya riskli davranışlara yol açır. Bu cür qarışıqlar dünyada bir çox ölkədə qadağan edilib.

Müntəzəm enerji içkisi istifadəsi orqanizmin bu maddələrə asılı hala düşməsinə səbəb ola bilər. Asılılıq nəticəsində bədən daha çox kofein və stimullaşdırıcı tələb edir ki, bu da uzunmüddətli nevroloji və psixoloji pozuntulara yol açır. Əlavə olaraq, bu içkilər fiziki enerjini süni şəkildə artırırdığından, real istirahət və bərpa ehtiyacını basqılayır və bədən yorğunluğunu vaxtında hiss etmədiyi üçün daha dərin tükənmə sindromlarına gətirib çıxara bilər.

Rusiya və Ukrayna üçün kritik gün çatdı

ABŞ-dan müharibə ilə bağlı şok açıqlama

“Ukraynada davam edən müharibə tezliklə bitməyəcək”. Musavat.com xəbər verir ki, bunu Amerika Birləşmiş Ştatlarının vitse-prezidenti J.D.Vens “Fox News” kanalına müsahibəsində deyib. “Fox News”-un müxbiri Brett Baiera müsahibə verən ABŞ vitse-prezidenti qeyd edib ki, indi hər bir tərəf qarşı tərəfin sülhə nail olmaq üçün hansı şərtləri irəli sürdüyünü bilir:

“İndi hər şey ruslardan və ukraynalılardan asılıdır. Onlar razılığa gəlməli və bu qəddar münaqişəni dayandırmalıdır. Bu, yaxın müddətdə bitməyəcək. Bəli, ukraynalılar hücumə məruz qaldıqları üçün qəzəblidirlər. Amma onlar bir neçə mil ərazidən ötrü minlərlə əsgərini itirməkdə davam edirlər. Ümid edirəm ki, hər iki tərəf ağıla gələcək. Əgər bunu etsələr, bu, ona görədir ki, Donald Trampa 21-ci əsrin ən yaxşı sövdələşməsinə təklif edib”.

Ağ Evdən verilən rəsmi açıqlamada isə deyilib ki, ABŞ administrasiyası global münaqişələrin həllində əvvəlki kimi aktiv vasitəçilik rolunu davam etdirməyəcək. Bəyanatda bildirilir: “Biz dəstəyi davam etdirəcəyik, lakin artıq dünyanın hər yerinə gedərək görüşlər təşkil edib tərəfləri barışdırmağa çalışmayacağıq. İndi məsuliyyət münaqişə tərəflərinin üzərindədir. Onlar konkret ideyalar irəli sürməli və bu münaqişəni neçə sona çatdıracaqlarını planlaşdırmalıdır. Bu, artıq onların qərar verəcəyi bir mərhələdir”.

■ Musavat.com

“ABŞ yaxın bir neçə günün Ukraynada sülhün bərqərar edilməsi baxımından həlledici olacağı fikrindədir. Vaşinqton Rusiya prezidenti Vladimir Putindən addımlar gözləyir”. “Yeni Müsavat” bildirir ki, bu barədə Dövlət Departamentinin mətbuat katibi Temmi Brüs bildirib. Vaşinqtonda bəyan ediblər ki, yaxın günlər Ukraynada sülhün bərqərar olması üçün kritik ola bilər.

Bu xüsusda Brüs vurğulayıb ki, Birləşmiş Ştatlar Moskvadan bəyanat, xüsusən də dərhal atəşkəs əldə olunmasını deyil, real addımlar gözləyir. Departament rəsmisi həmçinin bildirib ki, artıq simvolik bəyanatların vaxtı deyil, Kremlin real niyyətlərini qiymətləndirəcək həqiqət anıdır: “ABŞ Moskvadan sülhə hazır olduğunu sözdə deyil, əməldə nümayiş etdirməsini gözləyir”.

Maraqlıdır ki, bu fonda Tramp administrasiyası Konqresə birbaşa kommersiya satışları (DCS) vasitəsilə Ukraynaya 50 milyon dollarlıq müdafiə ixracına (silah satışı) icazə vermək niyyətinin olması haqda məlumat verib. Bu barədə “Kyiv Post” nəşri diplomatik dairələrdəki mənbələrə istinadən məlumat yayıb. Qeyd olunur ki, bu, Tramp Ağ Evə qayıtdıqdan sonra ilk dəfə baş verib. İndiyədək ABŞ hökuməti Ukrayna

nadakı müharibəni hərbi yolla dəstəkdənsə diplomatik yollarla bitirməyi prioritet hesab edirdi. Öz növbəsində Avropa Birliyini (AB) xarici siyasət və təhlükəsizlik məsələləri üzrə ali nümayəndəsi Kaya Kallas deyib ki, Tramp administrasiyası Ukrayna ilə sülh danışıqlarından imtina edəcəyi və Moskva ilə münasibətləri bərpa etməyə çalışacağı halda AB Rusiyaya qarşı iqtisadi sanksiyaların saxlanması üçün ehtiyat B planı üzərində işləyir.

Bu açıqlamalar fonunda 9 may kimi atəşkəs mümkündürmü? ABŞ-ın danışıqlardan çekildiyini proqnozlaşdırma bilirikmi?

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz “Yeni Müsavat”-a bildirib ki, ABŞ-ın Ukrayna ilə məlum sazişi imzalaması onun bu müharibədən geri çəkilmək niyyətinin olmadığını göstərir: “Baxmayaraq ki, Tramp bir müddət əvvəl təklifləri qəbul

Vaşinqton Kremlə xəbərdarlıq edib ki, simvolik bəyanatların vaxtı deyil; ekspertdən Trampın ilginclərinə şərh

olunmasa, vasitəçilik missiyasından tamamilə çekiləcəyini bəyan etmişdi. İndi isə o, Ukraynanın demək olar ki, bütün şərtlərini ehtiva edən sazişi imzalayıb. Görünən budur ki, Tramp ukraynalı həmkarı Zelenskinin bütün haqlı iradlarını qəbul edib və onun istədiyi şərtlər daxilində müqavilə imzalamağa məcbur olub”.

Ekspertin zənnincə, bu geri addımın bir neçə səbəbi var: “Bunlardan biri ABŞ seçicilərinin yeni hökumətin uğursuz xarici siyasətindən bezməsi, digəri isə Rusiyanın Trampın Ukraynaya basqılarından sui-istifadə etməsi və müxtəlif yalançı manevrlərlə prosesi öz xeyrinə çevirməyə çalışmasıdır. Bundan əlavə, Trampın digər ölkələrə qarşı yeni gömrük rüsumları da arzulanan nəticəni vermədi. Bütün bu siyasətin əsas məqsədi ABŞ-a daha böyük rifah gətirməyə hesablanmışdır, isə Çin, Kanada, Avstraliya və s. kimi ölkələrdə liberalistlərin nüfuzunun artması, müttəfiqlərinin Amerika cizgisindən get-gedə uzaqlaşması Vaşinqtonda xəyal qırıqlığı yaratdı. Bu da azmış kimi, yeni gömrük rüsumları ABŞ-da inflyasiyaya səbəb oldu və nəticədə Trampın vətəndaşları arasındakı nüfuzuna ciddi zərbə vurdu. Apanılan son rəy yoxlamaları Trampın öz populyarlığını xeyli itirdiyini ortaya çıxardı”.

H.Oğuz hesab edir ki, üstəlik, yeni administrasiyanın vətəndaşa xarici siyasətdə uğur hekayəsi təqdim etmək məcburiyyəti yaranmışdı: “Tramp hakimiyyətə gəlməmişdən əvvəl Ukrayna-Rusiya savaşını 24 saat ərzində bitirəcəyi vədini vermişdi. Onun prezidentlik kursusuna oturmamasından 100 gündən çox vaxt keçir. Adətən ABŞ prezidentləri öz 100 günlüklərində Konqres və Senat qarşısında ilkin hesabatlarını verir və ictimaiyyəti rahatlatmağa çalışırdılar. Trampın isə əxsa sığınacağı heç bir nümunəvi siyasəti yoxdur. Bu da istəməz onun xalq dəstəyini sıfırlayıb, gələn il keçiriləcək Nümayəndələr Palatası seçkilərində respublikaçıların qələbə ehtimalını azaldırdı. Məhz bu səbəbdən Trampın yeni uğur hekayəsinə ehtiyacı yaranmışdı. Görünür, o, Ukraynanın şərtləri daxilində enerji sazişi bağlamaq məcburiyyətində idi”.

H.Oğuzun fikrincə, Ukrayna ilə ABŞ arasında bağlanan kritik minerallar sazişi tamamilə rəsmi Kiyevin arzuladığı şəkilə imzalanıb: “Hətta bəzi ekspertlər bu sazişi ABŞ baxımından xeyli zəif və yaxşı düşünülməmiş sənəd adlandırırlar. Hətta onu iqtisadi anlaşmadan çox siyasi saziş adlandıranlar da var. Fikrimcə, sazişin tamamilə Ukraynanın xeyrinə bağlanması vaxt darlığından irəli gəlirdi. Tramp hakimiyyətinin maksimalist qaydada hazırladığı ilk layihədən geri çekilməsi bəhs etdiyim uğur hekayəsinə nə qədər ehtiyac duyulduğundan xəbər verir. Görünür, daha artıq vaxtı fövqə vermək istəməyən Tramp administrasiyası tələm-tələsik bu sənədə imza atıb”.

Bir çoxları sazişdə Ukraynanın əvvəl tələb etdiyi təhlükəsizlik zəmanətinin nəzərdə tutulmamasını Zelenskinin uğursuzluğu kimi qiymətləndirərsə də, H.Oğuz belə düşünür. Onun fikrincə, müqavilənin özü elə Ukrayna üçün təhlükəsizlik zəmanətidir: “Belə ki, bu sənədlə ABŞ faktiki olaraq Ukraynada kritik minerallar sahəsinə böyük investisiyalar qoymağı öhdəsinə götürüb. Dolayısıyla, Rusiyanın işğal etdiyi ərazilərin qurtarılmasında Ukrayna qədər maraqlı tərəfə çevrilib. Çünki Ukraynanın kritik minerallarının az qala yarısı hazırda rus işğalı altındadır. O ərazilər işğaldan azad olunmalıdır ki, ABŞ şirkətləri həmin obyektlərə investisiya qoya bilsinlər. Faktiki olaraq bu sənədlə ABŞ şirkətlərinin istisnaına verilmiş ərazilərin işğal altında qalması təkcə Ukraynanın ərazi bütövlüyünə qəsd edilməmiş sayılmaz, həm də ABŞ şirkətlərinin maraqlarının tapdalanması mənasına gəlir. Fikrimcə, bir müddətdən sonra Tramp hakimiyyəti ABŞ şirkətlərinin maraqlarını əsas götürüb Rusiyanın bu ərazilərdən çıxmasını tələb edəcək və müharibənin tərəfi olmaq hüququ qazanacaq”.

Analitik sazişdən sonra ABŞ-ın Ukrayna savaşından çekiləcəyinə inanmır: “Əksinə, kritik minerallar sazişi ABŞ-ı Ukraynaya bağlayan və onun proseslərə müdaxiləsinə hüquqi don geyindirən əsas beynəlxalq sənədə çevriləcək. Sözsüz ki, bunu deyərək, heç də onun Rusiya ilə odlu savaşa girecəyini nəzərdə tutmuram. ABŞ-ın əlinə Rusiyanı diz çökdürmək üçün çox sayda alət və silah

var. Bunlardan ən təsirli iqtisadi təzyiqlərdir. Necə ki, SSRİ-ni bu təzyiq alətlərlə çökdürməyə nail oldu, eyni qaydada Rusiyanı ram edə bilər. Digər bir təzyiq aləti isə Ukraynanı silahlandırmaqdır. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, artıq Tramp hökuməti Ukraynaya 50 milyon dollarlıq hərbi yardım qərarı çıxarıb. Yəqin ki, bu qərar ilk və son yardım aksiyası olmayacaq. Yaxın zamanlarda ABŞ-ın Ukraynaya daha böyük hərbi yardımlar göstərməsi mümkündür. Üstəlik, Bayden hakimiyyətinə fərqli olaraq bu yardımlar müftə də olmayacaq. ABŞ Ukraynaya verdiyi son quruluşunu da kritik minerallar sazişi çərçivəsində qurulacaq “ABŞ-Ukrayna Yenidənqurma İnvestisiya Fondu”ndan götürəcək.

Düzdür, kritik mineralların hasilatından əldə edilən gəlirin 50%-nin toplanacağı bu fondun Ukraynanın yenidən qurulması tədbirlərinə xərclənəcəyi bildirilir. Amma məntiqə, fonda toplanan vəsaitlərin rus işğalından xilas tədbirlərinə yönləndirilməsi daha vacib tədbir kimi görünür və mənəcə, bu istiqamət də nəzərdə qəbulunmayacaq. Ən maraqlı məqam isə fonda həm Ukrayna, həm də ABŞ-dan 3 (ümumilikdə 6) eyni səlahiyyətli direktorlar şurasının rəhbərlik etməsi şərtidir. Fikrimcə, direktorlar şurasının bu cür paritet əsaslarla formalaşdırılması ABŞ-ın korrupsiya qayğılarından irəli gəlir”.

■ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
“Yeni Müsavat”

“Mülki Prosessual Məcəllənin 231-ci maddəsində borclu anlayışı dəqiqləşdirilir. Bununla yanaşı, bu anlayışın daha da dəqiqləşdirilməsi, o cümlədən fiziki və hüquqi şəxslər üzrə meyarların müəyyənəndirilməsi məqsəduyğun olardı. Belə ki, bir sıra ölkələrin qanunvericiliyində olduğu kimi, fiziki şəxslər üzrə ölkədən çıxış hüququnun məhdudlaşdırılması zamanı kredit borcu üzrə limitlər tətbiq edilə və sözügedən məcəllədə öz əksini tapa bilər”. Deputat Vüqar Bayramov parlamentdə belə deyib.

“Həm problemli kreditlərin, həm də qeyri-ışlek kreditlərin həcmində artımlar var. Bu baxımdan, nisbətən az kredit borcu olan vətəndaşlarımız üçün qadağaların müəyyənəndirilməsi tövsiyə olunanndır. Məsələn, cəmi 200 manatadək kredit borcu olan vətəndaşların ölkədən çıxışının məhdudlaşdırılması problemli kreditlərin həcmnin azalmasına səbəb olmayaçaq. Əksinə, bu sahədə təşviq kiçik borcların daha qısa zamanda qaytarılmasına səbəb ola bilər. O baxımdan, 231-ci maddədə fiziki şəxs olan borclular üzrə minimumların müəyyənəndirilməsini təklif edərdim”, - deputat qeyd edib.

O, problemli kreditlərinin həcmnin artdığını nəzərə alaraq müzakirə edilən dəyişiklikdə fiziki şəxslər üzrə təşviq, hüquqi şəxslər üzrə isə inzibati meyarların dairəsinin genişləndirilməsini təklif edib: “İcra haqqında” Qanunun 4-cü maddəsində isə “elektron pul təşkilatları” sözləri ilə yanaşı, “və digər ödəniş təşkilatları” sözlərinin əlavə olunması təklif edərdim. Mərkəzi Bank tərəfindən 18

təşkilata elektron pul emissiyası üçün lisenziyalar verilib. “Ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri haqqında” Qanunun 48.1-ci maddəsinə əsasən ödəniş təşkilatlarının dairəsi daha da genişləne bilər. Oxsar olaraq, həmin qanunun 5, 23, 45, 46, və 83-cü maddələrində də bunun öz əksini tapmasını təklif edərdim”.

Respublikaçı Alternativ Partiyasının (ReAL) sədri, iqtisadçı Natiq Cəfərlinin fikrincə, vergi yaxud kredit borcuna görə ölkədən çıxış qaydası məhkəmə yolu ilə müəyyənəndirilməlidir. “Yeni Müsavat”a şərhində Natiq Cəfəri bildirdi ki, icra strukturlarının belə qadağalar qoyması doğru deyil: “Azərbaycan Konstitusiyasına görə Azərbaycan vətəndaşlarının sərbəst hərəkət hüququ var. Bu hüququ isə yalnız məhkəmə qaydasında məhdudlaşdırmaq mümkündür. Mən daha yumşaq tədbirlərin tərəfdarıyam. Əgər bankların kredit borcuna görə iddiası varsa, bu iddia ilə məhkəməyə müraciət etməli, vətəndaşların səbəbləri dinləndikdən sonra məhdudiyyət tətbiq olunub-olunmamasına məhkəmə qərar

Kredit borcu az olanlarla bağlı gəlişmə - Ölkədən çıxışa...

Natiq Cəfəri: “İcra strukturlarının belə qadağalar qoyması doğru deyil”

verməlidir. Çox zaman bu inzibati qaydada tətbiq olunur. Mən bunu doğru hesab etmirəm. Ölkədən çıxış qadağası müəyyən dərəcədə vətəndaşların kredit borcunu qaytarma-

sına təşviq etsə də, bu, hüquqi çərçivədə olmalıdır. Hüquqi çərçivədə qərarı isə yalnız məhkəmə verə bilər. Bu, məhkəmələrin yükünü artırır bilər, amma istənilən halda hüquqi

akta ehtiyac var. İcra strukturları istənilən şəxsə istədiyi qadağanı qoya bilməz. Bəlkə, borc ödənişini gecikdirən vətəndaşın əsaslı səbəbləri olub?!”

Hüquqşünas Əkrəm Həsənov isə qeyd etdi ki, mövcud qanunvericiliyə görə, borca dair qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarı ola-ola onu ödəməyən şəxsin ölkədən çıxışına qadağa qoyulur: “Yalnız üzrsüz səbəbə görə borc ödənmədikdə ölkədən çıxışa qoyulur. Konstitusiyaya Məhkəməsinin üzrsüz hallara dair şərhli var. Təcrübədə şəxsin banka yaxud başqa şəxsə borcu varsa, borcu tam ödəyə bilmərsə, yaxud hissə-hissə ödəyirsə, icra məmuru məhkəməyə şəxsin ölkədən çıxışına qadağa qoyulması ilə bağlı təqdimat verir. Qanunvericiliyə görə, təqdimat yalnız borc üzrsüz səbəbə görə ödənilmədikdə verilə bilər. Lakin bunu sübut etmək lazımdır. Görünən odur ki, parlamentin qəbul etdiyi qərarlar icra olunmur. Təcrübə qanunlara ziddir, amma icra məmurlarının davranışı cəmiyyətdə norma kimi qəbul edilib”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Müsavat”

Distant təhsillə bağlı yenilik: 16 il gecikmiş qərar

Onlayn təhsilə dair qəbul edilən standartların tətbiqi realığa nə vaxt çevriləcək? - ekspertlərin fərqli izahı

Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu (AZSTAND) ölkədə distant təhsilin təşkili ilə bağlı mühüm addım ataraq **AZS ISO 29994:2025** “Təhsil və təlim xidmətləri. Distant təhsilə dair tələblər” adlı yeni dövlət standartını qəbul edib.

Bu standart distant təhsil xidmətlərinin layihələndirilməsi, həyata keçirilməsi, monitorinq və qiymətləndirilməsi proseslərini əhatə etməklə, beynəlxalq tələblərə uyğunluğun təmin olunmasına xidmət edir. Məqsəd - yeni texnologiyaların imkanlarından istifadə edərək təhsildə çevikliyi və əlçatanlığı artırmaq, ölkə vətəndaşları üçün dünyanın istənilən nöqtəsindən keyfiyyətli təhsil almağa şərait yaratmaqdır. Standart “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi” üzrə Texniki Komitədə (AZSTAND/TK 08) müzakirə olunaraq təsdiq edilib və Standartlaşdırma üzrə normativ sənədlərin Dövlət Fonduna daxil edilib. Lakin bu addım cəmiyyətdə müxtəlif suallar doğurub: niyə bu qədər gecikdi və onun tətbiqi realığa nə vaxt çevriləcək?

Azərbaycan İnternet Forumunun rəhbəri Osman Gündüz distant təhsil müəmması deyər fikrini izah etməyə

çalışıb: “30 ildir bu sektordayam. Sektorda elə problemlər, elə məsələlər olub ki, həm qısa müddət, həm də uzun illər həlli mümkün olmayıb. Amma bunların çoxunun səbəbləri belli olub. Məsələn, 2000-ci illərin əvvəli o zaman ki rabitə naziri bir əmr imzalayaraq internetə senzura tətbiq etmişdi. Biz 2 il məhkəmələrdə onunla vuruşduq. Nəhayətdə 3 ildən sonra həmin əmr ləğv edildi.

20-30 il texnoloji ixtisaslara qəbul olmaq istəyənlər, 10 il informatika fənni mənimsəməyinə baxmayaraq informatika əvəzinə kimyadan qəbul imtahanı verib. Məhz bu amil ölkədə rəqəmsal transforma-

siyanı xeyli ləngidən amillərdən olub. Nəhayət, uzun illər aparılan mübarizədən sonra, 2 il öncə bu problem də həllini tapıb.

Amma tam səmimi deyim, 20 ildir hökumət distant təhsil formasına qoyduğu qadağanın mahiyyəti şəxsən bizə məlum deyil. Bilmirəm ki, hökumətin burada məqsədi nədir. Yalnız ehtimalları var.

Nə üçün irəli getmək istəyən, bura investisiya yatıran, imkanı olan universitetləri arxadan zorla tutub saxlayırlar, anlamaq çox çətindir. Amma qonşu ölkələrin, dünyanın universitetləri bu təhsil formasını tanıyır, xidmət verir və bundan da milyonlar qazanır

və inkişaf edirlər, rəqabətə də davamlı olurlar. Amma bizim hökumət distant təhsil forması ilə diplom alanların diplomlarını tanımaqdan imtina edir. İndi də baxıram ki, hökumət handan-hana, nəhayət ki, “distant təhsil standartı” qəbul edib. Ümid edirəm bu təhsil forması ilə qəbul elanı vermək də uzun çəkməz”.

Dosent İlham Əhmədov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a deyib ki, bu gün dünyada çox az təhsil sistemi tapılır ki, onun distant təhsili yoxdur: “Həmin bu azların içində bizim təhsil sistemi də var. Bütün inkişaf etmiş, inkişafda olan, hətta 3-cü qrup bəzi ölkələrdə də distant təhsil siste-

mi var. Məsələn, Monqolustan, Cibuti və digər ölkələrdə 10 ildir ki, distant təhsil sistemi var. Bəs bizdə niyə yoxdur? Əgər distant təhsil sistemi pisdirsə, niyə 200 min vətəndaşımızın qısa müddətli onlayn peşə təlimi kursları keçməsi üçün “COURSERA” şirkətinə bu il 10 milyonlarla dollar vəsait ödəniləcək?

Yox, distant təhsil sistemi yaxşıdırsa, bizdə niyə yoxdur? Əgər problem maliyyədədirsə, onda “COURSERA”ya yönəldilən pulu ölkədə distant təhsilin yaradılmasına və inkişafına yönəltmək olardı. Axı, biz “COURSERA”ya hər il bu qədər pul ödəyə bilmərik, olmazdımı bunu özümüzə yaradaq? Distant təhsilin qarşısı niyə alınıb? Ya son 25 ildə bizdə təhsil naziri vəzifəsində olanlar distant təhsil sisteminin böyük imkanlarından xəbərsiz olublar, ya da bundan xəbərləri olub, amma buna mane olublar. Reallıq isə ortadadır. Ölkədə hələ də distant təhsil yoxdur. 20 ildir bu sualı nazirliyə yollayıq, amma heç bir izah verən də yoxdur. İndi standart yarandı. Maraqlıdır, bu sənədi ETN yoxsa, Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu hazırlayıb?

Ölkədə distant təhsilin inkişafı ilə bağlı gözləntilər təəssüf ki, uzun müddət reallaşmadı. 2009-cu ildə qəbul edilən “AR Təhsil Haqqında

Qanun”da distant təhsilin təhsil forması kimi (əslində bu təhsil texnologiyasıdır) qeyd edilməsi müəyyən ümidlər yaratsa da, bunun reallaşması hələ də ləngiyir. Hətta pandemiya da ibrət dersi alınmadı.

Nəhayət ki, 16 ildən sonra distant təhsil xidməti üzrə dövlət standartı qəbul edilib. Bu və digər normativ sənədləri elə 2009-cu ildə hazırlamaq və təsdiq etmək mümkün idi. 16 il gecikən və nə vaxtsa tətbiq ediləcəyi məlum olmayan bu sənəd sosial şəbəkələrdə ajotaj yaradıb.

Bu standartın təsdiq edilməsi, hələ distant təhsilin tezliklə tətbiq ediləcəyinin və ya buna tam hazır olmağımızın göstəricisi deyil. Yəqin ki, bu distant təhsilə dair növbəti uzunmüddətli durğunluğun yeni mərhələsinin başlanmasını göstərir (ola bilsin yenə də 16 il). Bir tərəfdən rəqəmsal transformasiyadan, süni intellektin inkişaf strategiyasından danışırıq, digər tərəfdən rəqəmsal təhsil texnologiyalarının təhsil sisteminə tətbiqini bloklayırıq.

Biz hələ 2005-ci ildə layihə eksperti qismində Dünya Bankı və TN birgə layihəsi çərçivəsində “Azərbaycanda distant təhsilin yaradılması və inkişafı strategiyası” sənədini hazırlayıb nazirliyə təqdim etmişik. Təəssüf ki, təhsil nazirliyi bu aktual strategiyayı reallaşdırmadı”.

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) valyuta ehtiyatları 11 milyard 62,5 milyon ABŞ dolları təşkil edir. AMB-dən verilən xəbərə görə, bu, aprelin 1-i ilə müqayisədə 0,3 faiz çoxdur. Bütövlükdə AMB-nin valyuta ehtiyatları ilin əvvəlinə nisbətən 0,9 faiz artıb, son 1 ildə isə 5,1 faiz azalıb.

Azalmanın əsas səbəbi 2024-cü ilin oktyabr-dekabr aylarında Mərkəzi Bankın ölkədə xarici valyutaya artan tələbi qarşılamaq üçün öz vəsaitlərini valyuta hərraclarında satışa çıxarmasıdır. AMB rəhbərliyinin dediyinə görə, bu addım əsasən xüsusi dövlət əhəmiyyətli xərclərin qarşılanması məqsədilə atılıb.

Bu ilin əvvəlindən dünya neft bazarında qiymət fonunun qeyri-sabitliyi, həmçinin ABŞ-ın yeni administrasiyasının başlatdığı tarif müharibəsi şəraitində fond bazarlarında yaşanan gərginliklər Azərbaycanın əsas valyuta ehtiyatlarının cəmləşdiyi Dövlət Neft Fonduna təsirini göstərib. Belə ki, 2025-ci il mart ayının 31-nə Fondun aktivləri 2024-cü ilin sonuna (60 milyard 31,4 milyon ABŞ dolları) nisbətən 4,5 faiz artaraq 62 milyard 740,2 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Qurumdan verilən məlumata görə, bu artım əsasən vəsaitlərin idarə edilməsindən əldə edilən gəlirlər və büdcədən kənar gəlirlər hesabına formalaşmışdır: "Sözünə görə rübdə inflyasiyanın tədricən zəifləməsi və digər müsbət makroiqtisadi göstəricilər sabit gəlirli qiymətli kağızlar bazarında gəlirlilik tələblərinin azalmasına səbəb olmuşdur ki, bu da öz növbəsində Fondun borc öhdəlikləri altportfelində müsbət qiymət dəyişikliyi ilə müşayiət olunub. Son dövrlərdə dünyada gedən gərgin iqtisadi münasibətlər fonunda beynəlxalq ticarətdə tətbiq olunan sərt tənzimləmələr səhmlər bazarında qeyri-müəyyənlik yaratmaqla ilin əvvəlindən müşahidə olunan qiymət artımı tendensiyasının tədricən öz yerini yenidən qiymətləndirmə itkilərinə verməsinə səbəb olmuşdur. Belə ki, rübün sonuna doğru global bazarlarda geriləmələr əsasən ABŞ səhmlər indeksləri hesabına olsa da, son ayda Avropa səhmlərində də neqativ tendensiya müşahidə olunmuşdur.

2024-cü ildən etibarən qızıl qiymətlərində müşahidə olunan artım tendensiyası 2025-ci ilin ilk rübündə də davam etmişdir. Belə ki, geosiyasi gərginliklər fonunda qızıl qiymətləri cari ildə yenidən tarixi rekord səviyyələrinə çatmışdır. Bu əsasda hesabat dövrü ərzində ARDNF-nin qızıl alt portfelində əhəmiyyətli büdcədən-

kənar gəlir formalaşmışdır".

Neft Fondunun "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) yataqlar blokundan və "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağından (qaz və kondensatın satışından) gəlirləri illik ifadədə 15,85 faiz azalaraq 2 milyard 183,5 milyon manat təşkil edib. O cümlədən

kəzi Bankının (AMB) ehtiyatlarının isə qarşıdakı beş ildə azalan dinamika göstərməyini proqnozlaşdırıb. Belə ki, Fond analitikləri bu il AMB-nin valyuta ehtiyatlarının 10,76 milyard dollar, gələn il 10,56 milyard dollar, 2027-ci ildə 10,36 milyard dollar, 2028-ci ildə

bərabər olacaq. Bu isə o deməkdir ki, Azərbaycan neftinin orta qiyməti yeddi il ərzində 70 dollardan aşağı olmayacaq.

Xatırladaq ki, 2025-ci ilin dövlət büdcəsində Azərbaycan neftinin qiyməti 70 dollar, 2026-cı il üzrə isə 65 dollar proqnozlaşdırılıb.

Dünya Bankının

larına görə, global neft təklifinin 2025-ci ildə günlük 1,2 milyon barel artacağı gözlənilir. Bu da 2024-cü ildəki artımın təxminən ikiqatıdır və bununla global istehsal günlük 104,2 milyon barel səviyyəsinə çataraq bütün zamanların ən yüksək göstəricisinə yüksələcək.

dan maraqlıdır ki, Azərbaycan Mərkəzi Bankı neft və qazın orta qiyməti üzrə proqnozlarını azaldıb. Tənzimləyici 2025-ci il üzrə neftin orta qiymətinin 70 dollardan artıq olacağını proqnozlaşdırır: "Mərkəzi Bankın bununla bağlı iyun proqnozu isə daha dəqiq olacaq. Həmçinin təbii qazın orta qiymətini isə bu il üzrə 304 dollar proqnozlaşdırmışdır".

2026-cı ildə isə bu göstəricinin əlavə 1,0 milyon barel artacağı proqnozlaşdırılır. Baza ssenarisinə əsasən, geopolitik hadisələrdən qaynaqlanan əlavə təchizat pozuntularının olmayacağı və OPEC+ daxilində razılaşdırılmış kvotalara əməl edilməklə daxili birləşmə qorunacağı güman edilir.

Qeyd edək ki, son bir ayda Azərbaycan neftinin qiyməti 70 dollarlıq həddən aşağı olub. Əsas mənbədən gəlirlərin azalması fonunda idaxalın artması ölkədə dollara tələbi kəskin artırır. Dövlət Neft Fondunun rüblük hesabatından aydın olur ki, yanvar-martda Mərkəzi Bankın təşkil etdiyi hərraclarda 2,4 milyard dollar satıb. İqtisadçı-ekspert Samir Əliyev bildirir ki, bu, 2020-ci ildən bəri ən yüksək rüblük həddir: "Çünki pandemiya səbəbindən dünyada bazarında neftin kəskin ucuzlaşması nəticəsində Fondun 2020-ci ilin yanvar-mart aylarında valyuta satışı 2,8 milyard dollara yaxın olub ki, bunun da 1,9 milyard dolları mart ayında baş verib. Həmin dövrdə neftin kəskin ucuzlaşması da məhz bu aya təsadüf edirdi. Təxminən eyni vəziyyət bu il də təkrarlanıb. Mərkəzi Bankın yanvar-fevral ayları üzrə valyuta satışı barədə məlumatlarına istinad etsək görərik ki, həmin aylarda satışın həcmi 900 milyon dollara çatmayıb. Belə çıxır ki, yansı qeyri-ış günü olan və məntiqi olaraq ay sayda keçirilmiş hərracda satılan valyutaların həcmi 1,6 milyard dollara yaxın olub".

Ölkə banklarının davranışları valyuta bazarında gözlənilən dəyişiklikləri proqnozlaşdırmaq baxımından maraqlıdır ki, Azərbaycan Mərkəzi Bankı neft və qazın orta qiyməti üzrə proqnozlarını azaldıb. Tənzimləyici 2025-ci il üzrə neftin orta qiymətinin 70 dollardan artıq olacağını proqnozlaşdırır: "Mərkəzi Bankın bununla bağlı iyun proqnozu isə daha dəqiq olacaq. Həmçinin təbii qazın orta qiymətini isə bu il üzrə 304 dollar proqnozlaşdırmışdır".

Xatırladaq ki, AMB bundan əvvəl 2025-ci il üzrə neftin qiymətini 77 dollar, təbii qazın qiymətini isə 349 dollar proqnozlaşdırmışdı. Mərkəzi Banka görə, ticarət müharibələrinin miqyasının böyüməsi və geosiyasi gərginliyin davam etməsi beynəlxalq əmtəə bazarlarında qiymətlərin dəyişkənliyini daha da artırır. Qarşılıqlı tarif artımları global ticarəti zəiflətməklə yanaşı maliyyə bazarlarında da qeyri-sabitlik riskini yüksəldir.

Azərbaycan hökuməti 2029-cu ilədək Azərbaycan neft hasilatının azalmasını davam edəcəyini gözləyir. Bu isə mövcud qiymət konyukturu şəraitində ölkəyə xarici valyuta axınının daha kəskin azalması demək olacaq. Belə olan halda Azərbaycanın valyuta ehtiyatlarının həcmində artım gözləntilərinin reallaşması mümkün görünür.

Q **Dünya SAKIT,**
"Yeni Məsəvat"

Gah artan, gah azalan valyuta ehtiyatımız - Gözlənti

Azərbaycan hökuməti 2029-cu ilədək neft hasilatının azalmasının davam edəcəyini gözləyir

AÇG yatağından Fonda 2 milyard 1,6 milyon manat (18,7 faiz azalma), "Şahdəniz" yatağından isə 181,9 milyon manat (36,3 faiz artım) məbləğində vəsait daxil olub.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) ekspertlərinə görə, Azərbaycanın strateji valyuta ehtiyatları 2025-ci ildə 71,67 milyard dollar təşkil edəcək. 2026-cı ildə ehtiyatlar 72,36 milyard dollar, 2027-ci ildə 72,22 milyard dollar, 2028-ci ildə 71,75 milyard dollar, 2029-cu ildə isə 72,18 milyard dollar olacaq.

BVF hesab edir ki, Neft Fondunun aktivləri 2025-ci ildə 60,91 milyard dollar, 2026-cı ildə 61,797 milyard dollar, 2027-ci ildə isə 61,864 milyard dollara qədər artacaq. 2028-ci ildə 61,594 milyard dollara qədər azalan aktivlər 2029-cu ildə yenidən 62,222 milyard dollara yüksələcək.

BVF Azərbaycan Mər-

10,16 milyard dollar, 2029-cu ildə isə 9,96 milyard dollara qədər azalacağını proqnozlaşdırıb (APA).

Azərbaycanda strateji valyuta ehtiyatlarının həcminə təsir edən əsas amil neft-qaz satışından daxilolmalardır. Bu mənbədən gəlirlər azaldıqda, ölkə büdcəsini tənzimləmək üçün hökumət Neft Fondundan daha çox xərcləməyə məcbur olur. Eyni zamanda idaxalın dəyərinin artması fonunda ölkədə dollara tələbin yüksəlməsi AMB-ni öz ehtiyatlarının bir qismini bazara çıxarmağa məcbur edir.

BVF ekspertlərinə görə, Azərbaycanın "Azeri Light" markalı neftinin qiyməti 2025-ci ildə 78,6 dollar, 2026-cı ildə 73,5 dollar təşkil edəcək. Onlar hesab edirlər ki, "Azeri Light"-in illik orta qiyməti 2027-ci ildə 71,6 dollar, 2028-ci ildə 70,6 dollar, 2029-cu ildə 72 dollar, 2030-cu ildə isə 73,4 dollara

ekspertləri isə neft qiymətləri ilə bağlı daha bədbindir. Onlar hesab edirlər ki, 2025-ci ildə Brent markalı neftin orta qiyməti 64 ABŞ dolları olacaq. Bu, 2024-cü ilə müqayisədə təxminən 17 dollar azdır. 2026-cı ildə isə neftin orta qiymətinin 60 dollar səviyyəsinə qədər aşağı düşəcəyi gözlənilir. Bu o deməkdir ki, Dünya Bankı mart ayı ilə müqayisədə aprel proqnozunda bu il üzrə neftin qiyməti gözləntisini 8 dollar, 2026-cı il üzrə isə 11 dollar azaldıb.

Açıqlanan hesabatla görə, DB-nin yeni proqnozu artan ticarət gərginlikləri və yüksələn qeyri-müəyyənlik fonunda global iqtisadi artımın zəifləməsi və bunun nəticəsində 2025 və 2026-cı illərdə global neft tələbi artımının günlük təxminən 0,7 milyon barel səviyyəsinə enməsi əsas götürülərək hazırlanıb. Bankın analitiklərinin hesablamaları

Istanbulda güclü zəlzələnin baş vermə ehtimalı son günlər müzakirələrin mərkəzindədir. Lakin bu barədə yayılan proqnozlar bir-birini təkzib edir. Bəzi mütəxəssislər yaxın gələcəkdə İstanbulda dağıdıcı zəlzələ olacağını bildirərək, digərləri bunun elmi əsasın olmadığını vurğulayır.

Türkiyəli tanınmış geoloq və seysmoloq Celal Şengör isə Türkiyədə baş verə biləcək zəlzələlərlə bağlı ciddi xəbərdarlıq edib. Onun proqnozları xüsusilə İstanbul və ətraf bölgələr üçün narahat edici ssenarilər ortaya qoyur. Şengör son günlər baş verən zəlzələləri şərh edərkən deyib ki, bu, İstanbulda gözləni-

Beləliklə, ekspertlərin açıqlamaları fonunda aydın olan odur ki, İstanbulda böyük zəlzələnin olub-olmayacağına dair yekdil elmi rəy yoxdur. Cəmiyyət isə hansı proqnoza inanacağı mövzusunda çəşqinlik içindədir. Hər kəsi düşündürən bir sual var: İstanbula dağıdıcı zəlzələ təhlükəsi sovuşubmu?

zonalarda zəlzələ nə zaman olacaq və hansı gücdə olacaq. Bunu söyləmək qətiyyənmümkün deyil. Belə proqnoz verən tədqiqatçılar özlərinə hörmət etmirlər. Mükəmməl seysmoloq heç vaxt əvvəldən belə proqnoz verə bilməz. Tarixən Aralıq və Mərmərə dənizinin sahilləri zəlzələlərlə müşahidə olunub. Amma bu, o

Coratda bir ailəni məhv edən Müşfiq zorlandığını deyirdi - Qətlə yetirilən ailənin xanımından etiraz

Coratda evə silahlı basqın edərək 3 nəfəri öldürüb, 3 nəfəri yaralamaqda təqsirləndirilən Müşfiq Tağıyevin dəhşətli cinayəti törətməsinin təfərrüatı barədə məlumat vermişdik.

Qətl törədən Müşfiq Tağıyev hadisəni qisas məqsədi ilə törətdiyini, ailənin üzvü olan Anar Fərəcovun 26 il əvvəl onu zorlamaq istəməsi ilə izah edib.

Həmin yazı ilə bu linkdən tanış ola bilərsiniz.

Onun bu ifadəsi Fərəcovlar ailəsi tərəfindən qəbul edilmir və əsassız olduğunu bildirirlər.

Müşfiq Tağıyevin cinayət işinin təfərrüatları Musavat.com saytında dərc edildikdən sonra zərərçəkmiş ailənin üzvü, mərhumların hüquqi varisi kimi tanınmış Fərəcova Tərlan Qulu qızı redaksiyamıza müraciət edib.

O, qətlə yetirilən Dağbəyi Fərəcovanın həyat yoldaşı, Susana Karakaşın anasıdır.

Tərlan Fərəcova Musavat.com-a bildirib ki, Müşfiq Tağıyevin dedikləri əsassızdır.

"Həmin iş üzrə zərərçəkmiş şəxs və eyni zamanda adı hallanan Anar Fərəcovun anası kimi bildirirəm ki, bu əsassız və qərəzli məlumatdır.

Təqsirləndirilən şəxsin verdiyi ziddiyyətli, sübutsuz və manipulyativ ifadələrdir. Bu, cinayət hadisəsinin əsl mahiyyətinin üstünü örtür, qətlə yetirilmiş ailə üzvlərinin xatirəsinə, sağ qalanların isə şəxsi həyatına qarşı kobud sayğısızlıq təşkil edir.

Təqsirləndirilən şəxs Müşfiq Tağıyev tərəfindən istintaqa təqdim olunan motivin guya uşaqlıqda yaşadığı travma səbəbilə hadisəni törətməsi nə istintaq zamanı sübutlarla təsdiqlənib, nə də məhkəmə tərəfindən hüquqi qiymət alıb. Belə bir iddianın təkə təqsirləndirilən şəxsin subyektiv ifadəsinə əsaslanaraq ictimaiyyətə təqdim edilməsi və bu "motiv" in əsaslandırılması həm hüquqi, həm də etik baxımdan qəbul edilməzdir.

İbtidai istintaq dövründə bir sıra halların araşdırılması üçün Sumqayıt şəhər prokurorluğuna vəsatət verdik, lakin istintaq orqanı heç bir halı araşdırmadı və sadəcə təqsirləndirilən Müşfiq Tağıyevin ifadəsini əsas tutaraq belə hesab edib ki, hadisə Müşfiq Tağıyev tərəfindən təkbaşına törədilib və hadisənin motivi də onun guya uşaqlıqda məruz qaldığı zorakılıq olub.

Eyni zamanda Sumqayıt Ağır Cinayətlər məhkəməsinə də işə baxılması zamanı işin ibtidai istintaqa qaytarılması və göstərilən halların araşdırılmasını xahiş etsək də məhkəmə vəsatəti təmin etməyib və Müşfiq Tağıyevin ifadələrində ziddiyyətlərin olmasına baxmayaraq belə hesab edib ki, hadisə Müşfiq Tağıyev tərəfindən təkbaşına törədilib" - deyərək Tərlan Fərəcova açıqlamasında bildirib.

Zərərçəkmiş Tərlan Fərəcova hadisənin Müşfiq Tağıyev tərəfindən tək törədilmədiyini qənaətinə gətirib.

"Biz belə hesab edirik ki, Müşfiq Tağıyev bu hadisəni təkbaşına törətməyib. Ona kömək edənlər olub və motiv onun Anar Fərəcov tərəfindən uşaqlıqda zorakılığa məruz qalması olmayıb. Çünki Anar Fərəcov ölkəni tərk edərkən Müşfiq Tağıyevin 30 yaşı var idi. Əgər Müşfiq Tağıyevin Anarı cəzalandırmaq məqsədi var idisə, bunu həmin vaxtlar edə bilərdi. Anar ölkəni tərk edib getdikdən 7 il sonra Müşfiqin ailəni məhv etməyə cəhd etməsi hansısa başqa səbəblərdən xəbər verir.

Hadisənin digər şəxslərlə birgə törədilməsi ehtimalı istintaq tərəfindən araşdırılmayıb, mobil telefon lokalizasiyaları, təhlükəsizlik kameralarının görüntüləri toplanmayıb, hadisə yerindəki digər şübhəli şəxslər dindirilməyib.

İstintaq Müşfiq Tağıyevin yaşadığı və yaxın qohumlarının evində axtarış aparmayıb, onun digər əlaqələri, telefon nömrələri və kriminal dəstə ilə ehtimal edilən əlaqələrə dair heç bir sorğu göndərməyib.

Hadisənin guya Anar Fərəcovun Müşfiq Tağıyevə qarşı uşaqlıqda zorakılıq etməsi əsası ilə baş verməsini sadəcə Müşfiq Tağıyev iddia edir. Lakin o, Anarın ölkədə olduğu dövrdə nəyə görə onu cəzalandırmaq istəməməsinin səbəblərini izah edə bilməyib.

Odur ki, biz bu hadisənin motivinin başqa əsaslar olduğunu ehtimal edirik, təəssüf ki, istintaq və məhkəmə bu halların heç birini araşdırmayıb. Ona görə də hazırkı müraciətimizi həmin xəbərdə gedən hallara dair münasibətimizi kimi qəbul edilməsini və mövqeyimizin dərc edilməsini xahiş edirik".

İlkin MURADOV,
Musavat.com

Biri-birini təkzib edən zəlzələ proqnozları - Hansına inanmaq?

Qurban Yetirmişli: "Xırda təkanlar hesabına gərginliyin boşalması ilə davam edə bilər"

Ənvər Əliyev: "Dünya elmi deyər bilmir ki, zəlzələ nə zaman və hansı gücdə olacaq"

Türkiyəli zəlzələ eksperti, professor Şənar Üşüməzsoyun fikrincə, İstanbulda böyük zəlzələ təhlükəsi artıq geridə qalıb. Onun sözlərinə görə, 23 aprel tarixində baş verən 6,2 maqnitudalı zəlzələ zamanı Mərmərə dənizində aktiv fay xəttinin bir hissəsi qırılıb və bu, böyük zəlzələ ehtimalını azaldıb:

"Bu mövzuda deyilənlər sayıya xarakterlidir. Mərmərə fay xəttinin əhəmiyyətli hissəsi 1894 və 1912-ci illərdə qırılıb. Hazırda qırılmamış yalnız 50 kilometrlik bir hissə qalır. Onun da bir qismi aktiv deyil, yəni 'ölü xətt' hesab olunur. Hətta bu xətt qırılsa belə, maksimum 6,2 bal gücündə zəlzələ baş verə bilər".

Professor Üşüməzsoy həmçinin Türkiyənin qərb və şərq bölgələrində zəlzələ riski qalmaqda davam etdiyini bildirib. O, xüsusilə Şərqi Anadolu və Şimal-Şərqi Anadolu fay xətlərinə diqqət çəkərək bu xətlərin Azərbaycan da daxil olmaqla qonşu ölkələrə qədər uzandığını vurğulayıb:

"Bu fay xətləri böyük deyil, ancaq çoxsaylı qırılma nöqtələrindən ibarətdir. Onların yaşayış məntəqələrinə yaxın ərazilərdə aktivləşməsi 6,5-7 bal gücündə zəlzələlərə səbəb ola bilər və nəticələr dağıdıcı ola bilər".

lən böyük zəlzələnin xəbərcisi ola bilər:

"6,2 bal gücündə bir zəlzələnin ardından ondan zəif təkanların olması gözlənilən bir haldır. Lakin bundan sonra 6,2-dən daha güclü bir zəlzələ və ya zəlzələlər baş verərsə, bu, İstanbulda gözlənilən böyük zəlzələnin öncüsü ola biləcəyi ehtimalını daha da gücləndirir," - deyərək bildirib. Onun fikrincə, İstanbul yaxınlığında, xüsusilə Mərmərə dənizində ən azı 7 bal gücündə zəlzələ gözlənilir.

Geoloq əlzelənin Yeşilköy və Tuzla kimi bölgələrdə 9 bal gücündə hiss ediləcəyini, təxminən 2 dəqiqə davam edəcəyini və nəticələrinin çox ağır olacağını vurğulayıb. Onun sözlərinə görə, belə bir zəlzələ nəticəsində 60-70 min bina tamamilə dağılmasada, ciddi zərər görəcek və xilasetmə tədbirləri üçün küçələrə giriş çətinləşəcək:

"Zəlzələdən sonra ən böyük fəlakət yanğınlar, talanlar və infrastruktur problemləri olacaq. Zəlzələdən sağ çıxanlar yaşadıkları dəhşətli vəziyyətlərə görə "kaş öləyedik" deyəcəklər". O həmçinin vurğulayıb ki, Mərmərədəki zəlzələ zamanı yer sürüşməsi baş verərsə, böyük sunami riski yaranacaq.

AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin baş direktoru Qurban Yetirmişli "Yeni Musavat"a açıqlamasında bildirib ki, bu təkanlar, əslində, Mərmərə dənizində baş verib və İstanbulda hiss olunub.

Seysmoloqun sözlərinə görə, İstanbul və ətrafı üç böyük tektonik plitənin - Ərəbistan, Afrika və Avrasiya plitələrinin - təzyiqi altında olan ən aktiv seysmogen bölgələrdən biridir. "Burada sıxılmalar gedir, Azərbaycan kimi deyil. Güclü yeraltı təkanlar baş verir," - deyərək bildirib.

Qurban Yetirmişli həmçinin qeyd edib ki, Egey dənizinin həm Yunanıstan, həm də Türkiyə tərəfində baş verən zəlzələlər bir-biri ilə əlaqəlidir və bu bölgələr seysmoaktiv zonalardır: "Son zəlzələdən sonra 4,5-5,1 bal gücündə beş təkan qeydə alınıb və ondan sonra da saysız-hesabsız təkanlar davam edib. Bu proses bir neçə ay ərzində - bir, iki, üç ay ərzində - xırda təkanlar hesabına gərginliyin boşalması ilə davam edə bilər".

Ekoloq-seysmoloq Ənvər Əliyev mövzunu "Yeni Musavat"a şərh edərkən deyib ki, Türkiyədəki zəlzələlərə bağlı verilən proqnozların heç birinin elmi əsası yoxdur: "Heç dünya elmi deyər bilmir ki, seysmik

demək deyil ki, insanları qarşıda qorxunc zəlzələ gözləyir. Olmaya da bilər. Əgər güclü tədqiqat aparılmışdısa, Yunanıstanda zəlzələ olanda niyə zəlzələ ocağının Mərmərə dənizi tərəfə keçdiyini əvvəldən demirdilər? Seysmik stansiyalar bunu qeyd etmədi. Çünki yeri dəqiq deyər bilmirlər.

Celal Şengörün açıqlamaları insanları qorxuda saxlayır. Mən hələ bir dəfə onun elmə əsaslanan fikrini eşitməmişəm. Bu, düzgün deyil. Ərazi seysmik zonada yerləşir, hər dəqiqə zəlzələ ola bilər. Fasiləsiz olaraq Afrika və Ərəbistan yarımadaları o əraziləri sıxır, nəticədə dalğalar yaranır. Amma bu dalğalar çox nadir hallarda güclü ola bilər. Güclü, dağıdıcı, uzunmüddətli zəlzələlərin olması ilə bağlı qanunauyğunluq yoxdur. Bu situasiyada fantastik, dağıdıcı zəlzələlər ola bilməz. Doğrudur, İstanbul yeraltı silklənmədən siqortalanmayıb. Daima tədbir görülməlidir. Orada 7-8 bala tab gətirilən evlər tikilməlidir. Çünki insanlar ən çox dağıntı altında qalıb ölürlər. Bütün bunlar mükəmməl olsa, hələlik qorxu yoxdur. Bu ərazilərin ümumi seysmoloji qanunauyğunluqlarına əsasən bu fikri yürütmək olar".

Saharə RƏHİMLİ,
"Yeni Musavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 76 (8686) 3 may 2025

May

ABS-də növbəti kütləvi qarət

Onlarla maskalı şəxs Filadelfiya-dakı "Apple" mağazasını qarət edib. Kadrlarda qarətçilərin "Apple Store" mağazasına necə girdikləri və vitrinlərdə olan az qala bütün məhsulları cəmi bir dəqiqə ərzində necə oğurladıqları görünür. Qeyd edək ki, bu yaxınlarda Filadelfiyada bütün bir soyğunçuluq fəşmə mobu baş tutub. Artıq azı 52 nəfər həbs edilib, daha 30 nəfər oğurluq və digər cinayətlərdə ittiham olunub.

Misirdə yaşı beş min ildən çox olan şərab tapılıb

Misirdə aparılan arxeoloji qazıntılar zamanı mütəxəssislər yüzlərlə gil küp aşkar ediblər. Onların içərisində yaşı beş min ildən çox olduğu ehtimal edilən şərab qalıqları olub. Bu barədə ölkənin Turizm və Qədim Əsərlər Nazirliyi məlumat yayıb. "Misir, Almaniya və Avstriyadan olan arxeoloji missiya Birinci Sülalədən olan Kraliça Merneptin məqbərəsində yüzlərlə qapalı küp aşkar edib. Onların içərisində şərab qalıqları tapılıb", - deyər məlumatda bildirilib. Aşkar edilmiş küplər ölçülərinə görə iri və ağızları sıx şəkildə bağlıdır. Küplərin yanında dəfn üçün nəzərdə tutulan digər əşyalar da aşkarlanıb.

Çili bibəri yemək üzrə dünya rekordu qırılıb

Kanadalı Maykl Cek 135 çili bibəri yeyib və bununla da özünün daha öncəki dünya rekordunu qırıb. Maykla 50 Karolina Əzrayılı (Carolina Reaper) sortundan olan bibərləri yemək üçün altı dəqiqə 49,2 saniyə lazım olub. Bu tərəvəz Ginnəsin Rekordlar Kitabına dünyanın ən acı bibəri kimi düşüb. Bununla belə, kişi qısa müddət ərzində daha 85 ədəd yeyərək davam edib. Orta hesabla, bir çilini yemək üçün o, səkkiz saniyə sərf edib.

"Ən qorxulu olan ilk bibərdir. İkinci artıq o dərəcədə acı gəlmir insana, lakin daha sonra hər növbəti bibər daha da acı gəlir", - deyər Cek bildirib. Kanadalı acı yeməyə öyrəşsə də, yenə də mədədə diskomfort hissi olduğunu deyib. "Məndə güclü sancılar başladı. Sanki kimse bağır-saqılları sıxaraq, onları çölə çıxarıb. Ağıl "dayan" deyir, lakin sən özünü davam etmək lazım olduğunu inandırırısan", - deyər o, əlavə edib. Qeyd edək ki, bu Maykl Cekin ilk rekordu deyil. Kişi bir şüşə acı sousu 8,56 saniyə ərzində içərək birinciliyi qazanıb. O, həmçinin bir litr tomat sousunu bir dəqiqə 5,56 saniyə ərzində içərək qalib olub.

Alimlər qısamüddətli məşqlərin sağlamlıq üçün faydalı olduğunu təsdiq ediblər

Alimlər qısamüddətli məşqlərin infarkt, insult və digər xəstəliklərin riskini azalda biləcəyini təsdiqləyiblər. Avstraliya və Böyük Britaniya alimlərinin araşdırmasının nəticələri "The Lancet Public Health" jurnalında dərc olunub. Tədqiqatçılar 25 mindən çox insanın fitness-trekerlərinin məlumatlarını nəzərdən keçiriblər. "Bizim araşdırmamız, adətən asudə vaxtlarında idmanla məşğul olmayan böyüklər arasında uzunömürlülük göstəricilərini və ürək-damar sağlamlığını yaxşılaşdırmaq üçün orta və güclü intensivliklə məşq etmədən qısamüddətli, fasiləli fiziki aktivliyin təbliğ edilməsini təsdiqləyir", - deyər məqalədə deyilir. Alimlər əksər böyüklər üçün gündə 10 dəqiqədən az davam edən orta və güclü fasiləli fiziki aktivliyin daha uzun müddət davam edən planlı fiziki aktivlik və strukturlaşdırılmış məşqlərdən daha faydalı ola biləcəyini qeyd edirlər.

Bu əlamətlər olarsa, beyninizdə qurd var

Beyin də yumşaq toxuma olduğundan parazitlərin üz tutduğu orqan olur. İnsan beyni parazitə infeksiyalara məruz qalır. Bu Taenia Solium helmintinin qurdları vasitəsilə baş verir. Bu helmintlər insana qurdu yumurtaları olan çirklə qida, su ilə keçir. Qurd yumurtaları müxtəlif toxumalara, əzələlərə keçir, orqanlarda da beyinə çatıb, kistlər əmələ gətirir.

Beynin qurda yoluxmasının əlamətləri:

- Kistin yerləşməsindən və sayından asılı olaraq dəyişir. Əzələlərdə olanda heç bir əlamət vermir. Göz alması, selikli qışa, dəridə olduqda iltihab, şişkinlik, ağrı müşahidə edilir.

- Göz almasında olduqda görmədə qaralma, bulanıqlıq, görmənin zəifləməsi.

Əgər helmint qan axını ilə beyin və onurğa beyinə keçsə, ən ağır forması neyrosistişerkoz yaranır.

Bu zaman beyinə təsir olur, kəskin baş ağrıları, qıcolmalar, huşun bulanması, yaddaş pozulması, diqqət yayıqlılığı, nitqdə problemlər yaşanır.

Təcili adekvat müalicə olmasa, xəstə ölə bilər

Xəstəlik yoluxandan bir neçə aydan bir neçə ilə kimi inkişaf edir və əlamətlərini göstərir.

Diagnoz üçün

Qan analizi, MRT, KT, beyində kist olduğu görüldükdə kistin çıxarılması zamanı cərrahlər kistin parazit yığınağı olduğunu görür.

Xəstəlik bir insandan digərinə asanlıqla keçmir. Əgər xəstə insanla digər insanlar eyni tualetdən istifadə edərsə və bu zaman gigiyenaya əməl olunmasa, o zaman yoluxma ehtimalı var.

Bunları bilirsinizmi?

- * Əgər ədviiyətli bir şey yedikdən sonra bir çay qaşığı şəkər yesəniz, o sizin hərarətinizi azaldacaqdır.
- * Almaniya bir çox qocalar evinin önündə yaşlı vətəndaşların qaçib gəlməsinin qarşısını almaq üçün saxta dayanacaqlar var.
- * Dalgıcların üzərindəki su qırmızı və sarı işığı filtrləyərək hər şeyin mavi tonda olmasını təmin edir. Süni bir işıq qaynağıyla dalmış isə su altının gerçək rənglərini görməni təmin edə bilər.
- * Bütün qütb ayları solaxay olur.
- * Fillər bellərindəki dəri qırıqlıqlarını ağcaqanadları öldürmək üçün istifadə edirlər.
- * Bir qaba çoxlu fıstıq yığsanız, bir müddət sonra özü partlayacaqdır.
- * Rusiyanın gəlirinin 10%-i "Vodka" satışlarının payına düşür.
- * Çində uşaqlar anadan olduğu andan 1 yaşında sayılırlar.
- * Arıların başlarında 3 kiçik, ön tərəfdə isə 2 böyük göz olmaqla, 5 gözləri var.
- * Kenquru sürüsü ingiliscə "mob", yəni "şəbəkə" adlandırılır.
- * Bir ilbiz 1 millik yolu 115 günə gedə bilər.
- * Bir amerikan dolları bankofonunun ortalama ömrü 18 aydır.
- * Tək yumurta ekizi olan iki qadın, tək yumurta ekizi olan iki kişi ilə evlənsə onların uşaqları genetik olaraq qardaş olur.
- * Çilidəki Atacama çölünə bu günə qədər yağış yağmayıb.
- * Bir qurtum dəniz suyunda milyonlarla bakteriya, yüz minlərlə bitki mənşəli plankton və on minlərlə heyvan planktonları mövcuddur.

Braziliyada son bir həftədə yüzdən çox ölü delfin tapılıb

Braziliyanın Tefe gölündə son 7 gündə yüzdən çox ölü delfin tapılıb. Braziliya Elm və Texnologiya Nazirliyi tərəfindən yaradılan Mamiraua İnstitutu vurğulayıb ki, delfinlərin ölümünə səbəb quraqlıq və Amazonda rekord yüksək su temperaturu ola bilər. Hazırda ekspertlər və fəallar delfinləri temperaturun aşağı olduğu Amazonun əsas axımına apararaq onları xilas etməyə çalışırlar, lakin bu yerlərin çətin relyefi işləri çətinləşdirir. Qeyd edək ki, Amazon çayında son 20 ilin ən pis quraqlığı müşahidə edilib. Quraqlıq səbəbindən Amazonun beş böyük qolunda suyun səviyyəsi hər gün 20 sm azalır. Bu, keçən illə müqayisədə iki dəfə sürətli, lakin əvvəlki 2005 və 2010-cu illə müqayisədə daha yavaşdır.

Qanı tərtəmiz edən sadə qida açıqlandı

Həkimlər qanı təmizləyən, damarları xolesterolindən azad edən, sümükləri möhkəmlədən sadə qidamı açıqlayıb. Bu qara kişmişdir. Hər gün bir ovuc qara kişmiş yemək qanda olan toksin, zəhər, şlakları təmizləyir. Üzumdə olan polifenollar təzyiq və ürək xəstəliyinin qarşısını alır. Onda olan C vitamini sümük və saçları da möhkəmlədir. Eləcə də ağız boşluğundakı mikrobları öldürür, kariyəslə mübarizə aparır.

Alimlər məşhur suala cavab tapdılar: "Nə yeyək ki, arıqlayaq?"

Avstraliyalı alimlərin apardığı araşdırmalar arıqlamağa yardımçı ola biləcək qidamı üzə çıxarıb. Onlar qeyd edirlər ki, badam insan orqanizmində toxluq hissinə daha uzun müddət saxlayır. Bu da öz növbəsində çəki və qanda ziyanlı xolesterolün səviyyəsini azaltmağa kömək edir. Araşdırmaçılar bu təsiri badamın tərkibində çoxlu protein və lif olması ilə izah edirlər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAVI: 1.500